

MEMORI

Nr. 11 (421), 17 - 23 martie 1998

H.-R. Pataplevici pag. 7

Cine guvernează cu adevărat România?

Nicolae Constantinescu

Distrugerea satului românesc

pag. 12-13

Mihai Ursachi

Cui i-e frică de Alianța Civică?

pag. 3

În agitația susținută cu care urmărim și comentăm în ultimele săptămâni criza politică din România, vocea președintelui Constantinescu face notă distinctă. Adică, doar domnia sa mai crede că ceea ce se întâmplă în calitate este un simptom de democrație, și nu unul de instabilitate sau criză. Deși navighează în noaptea între un partid și altul, ba însușindu-și platforma PD, ba cerînd PNȚCD-ului să-și asume cu bărbăție și răspundere guvernarea, cu toate că, în mod evident, președintele însuși a pierdut din popularitate în ultimele săptămâni, chiar dacă, la un moment dat, domnului Constantinescu i-a fost scirbă în public de spectacolul politic de la București, recenta sa estimare, făcută în Olanda, potrivit căreia criza n-ar fi decît un fel de democrație în exercițiul funcțiunii, nu este atît de deplasată.

Parlamentul votează, premierul își primenește directorii de cabinet, consilierii și chiar responsabilul cu imaginea, partenerii de coaliție se-nfîlesc de mai multe ori decît ar face-o dacă lucrurile ar sta bine etc., etc. Ceea ce știm este că bugetul pe 1998, totuși, n-a fost votat, că unul din partidele de guvernămînt este principalul partid de opoziție și domină mediatic republica, deținînd și inițiativa negocîului politic cotidian, ca și cum ar fi principalul partid politic românesc, deși nu este, nici conform alegerilor, nici conform sondajelor.

Formal, domnul Constantinescu ar avea dreptate. Părerii diferite, privindu-l pe primul-ministru, chiar, țin de esența democrației, nu a crizei, în definitiv, ca să nu mai spunem că pînă și criza, atunci cînd nu e terminală, e și ea o manifestare de democrație pusă la încercare. Personal, înclin să cred în continuare că atacul PD îndreptat împotriva primului-ministru Ciiorbea este doar vîrfurile unui aisberg de tactici și strategii pe care acest partid minor vrea să le impună, extraelectoral și extraparlamentar, evoluțiilor politice din România. Mizînd pe efectele negative ale reformei în țară, pe oboseala și neîncrederea cetățenească față de politicieni, pornind de la confuzia pe care percepția simplă o face între un politician incapabil și gerontocrația PNȚCD-istă, prin forța naturii epuizată și la capătul ofertei de performanță, plecînd de la impactul pe care

ascensiunea lui Tony Blair în Anglia și, foarte posibil, a lui Gerhard Schroeder în Germania îl va avea asupra șanselor europene ale unei social-democrații juventocrate, PD-ul domnului Roman, cu mijloace adecvate de manipulare și propagandă mediatică, a reușit să pună în chestiune întregul eșichier politic românesc. De la o lună la alta, primul-ministru Ciiorbea a fost transformat dintr-un personaj predominant pozitiv și capabil, într-unul a cărui dispariție politică este sinonimă cu salvarea națională. Miniștrii PD apar acum, la rîndu-le, ca salvamari ai reformei, deși au vislit, chiar

EMIL HUREZEANU

Încă puțin și gata

mai dihai decît alții, la barca ce luase atîta apă. Spectrul extremismului vademist reușește să-i calmeze în pretenții electorale pe toți actorii titulari în piesa politică românească. În doar două luni, PD a făcut o demonstrație admirabilă de măiestrie tactică, obținînd, din punct de vedere politic, strict tehnic și formal, beneficii incontestabile.

Efectele acestei performanțe nu sînt însă doar iminenta plecare din fruntea guvernului a domnului Ciiorbea, sau lăvitura cvasimortală încasată de principalul partid de guvernămînt, PNȚCD, în condiții de pace. Întregul mecanism al regulilor democratice, al contractului politic și de onestitate care trebuie să funcționeze între parteneri – fie ei oameni de afaceri sau aliați politici – într-o democrație va avea de suferit, atîta vreme cît comportamentul Partidului Democrat a indicat că intrigile interpartinice, interesele de grup, tacticile de influențare a mass-media – deci un întreg instrumen-

tar non-transparent, non-controlabil – au avut cîștig de cauză. **Boicotul, intriga și conflictul s-au legitimat în ultimele două luni, în politica românească, ca instrumente curente și, chiar dacă nu acceptate, eficiente.** PD trebuie felicitat, societatea românească compătimită, însă, pentru ușurința cu care a căzut victimă acestei ambuscade. PNȚCD, celelalte partide politice, cu excepția PRM, desigur, se află în plin purgatoriu. Lipsite de coerență și substanță, bazîndu-se pe simbolul golite de realitate în mișcare a țării, partidele populare românești nu sînt capabile să tranșeze rapid o criză de putere. Mari semne de întrebare planează și asupra capacității acestor partide de a continua reforma.

Un efect principal al crizei declanșate și instrumentate admirabil de PD este și reanimarea unei imagini a României în ochii occidentalilor, pe care alegerile din 1996 o eclipsaseră. E imaginea unei țări unde schimbarea de macaz, oscilațiile („romanian wobbles”, cum a titrat *Economist* la începutul crizei) țin de esența comportamentului politic și public. De aici, la concluzia „pe români nu te poți baza” – concluzie care în ultimele decenii a fost mereu actualizată de atitudinea adesea deconcertantă a liderilor români, în fața unor crize majore – nu e prea mare distanță. Uneori, înșelarea încrederii unui aliat, străin îndeosebi, a fost sinonimă cu salvarea unui interes național vital. Repetarea acestui model însă, în viața politică internă, de această dată, oricît ar ține de traseele oscilante ale oricărei democrații funcționale, e discutabilă și de rău augur, într-un moment cînd doar odată cu încrederea străinilor vor veni și investițiile și apartenența la NATO sau UE.

S-ar putea ca PD să aibă acum cîștig de cauză. Pe termen scurt și incomplet, însă. Ar fi de dorit ca acest cîștig să fie și al României, și al reformei, și al democrației. Personal, mă-ndoiesc. Acest partid și liderii săi și-au asumat, poate fără să-și dea seama, o răspundere care le va bîntui energic nopțile salvate din ședințele nesfîrșite ale aproape fostului guvern Ciiorbea.

TEODOR MELEȘCANU, președintele ApR

pag. 10-11

SCRISORI

OPINII

DREPT

LA REPLICĂ

Stimată doamnă
Gabriela Adameșteanu,

Dacă criza actuală izbucnită în țară nu ar fi luat o asemenea proporție, noi, acest mic grup de pensionari fideli cititori ai revistei dv., nu v-am fi scris această scrisoare.

Sinteți pentru noi singura revistă constantă, fidelă adevărului, înainte și după alegerile din 1996, pentru care avem toată stima și prețuirea noastră.

Nu scriem ca niște analiști politici sau politologi, dar știm cu siguranță că un lucru pornit prost este foarte greu de îndreptat, uneori imposibil.

A fost o revoluție în 1989 doar parțială și la început mai degrabă o luptă pentru acapararea puterii în stat de către cei care au complotat împotriva lui Ceaușescu, pe care s-au grăbit să-l impuște, scoțându-l țap ispășitor, pentru că dacă numai soții Ceaușescu ar fi fost vinovații de dezastul țării, după dispariția lor am fi mers pe un drum normal, așa cum am mers și alte țări postcomuniste; și aceasta cu atât mai mult, cu cât țara noastră a fost cea mai bogată și fără datorii.

Grija celor care au luat puterea mai întâi a fost să anuleze pedeapsa cu moartea, legea controlului averii, adoptarea legii imunității parlamentare și altele, care erau nefavorabile lor. Prin acceptarea trecerii fabricilor în societăți comerciale au dat frâu liber directorilor să ducă foarte multe fabrici de ripă, stabilind și salarii de milioane, angajare de personal în plus, producții pe stocuri, neachitându-și datoriile la fondul social - energie, gaze etc., toate acestea ducând la blocaj financiar și material. Privatizarea băncilor nu s-a făcut deoarece nu s-a dorit acest lucru, funcționarii acestor bănci ciștigă milioane și milioane.

PDSR are tepeul să-și spună că este partid social democrat, dar cum se poate explica faptul că, după 1989, o mână de oameni, foști nomenclaturisti și securiști, au devenit în numai 3-4 ani multimiliardari? Considerăm că un astfel de partid cu un număr foarte mare de astfel de membri nu poate fi nici social și nici democrat.

Nici PD-ul domnului Roman, rupt din FSN, nu ne convinge că este democrat deoarece în 1997 conducerea statului democrat sub CDR nu a putut conduce în mod curat, fiind obstructionată de PD.

Peste toate acestea, necazul și mai mare este că noi nu avem - decât cu puține excepții - o clasă politică credibilă și capabilă, dar în același mod nici ziariști de valoare, avem în schimb manipulatori, hoți și mincinoși nerușinați; iar dacă domnul președinte al statului și-a manifestat scriba, noi, care ne-am dat votul pentru dreptate, ne manifestăm chiar greața față de circul politicianilor ireponsabili.

Revenind la circul politic, apreciem curajul domnului C.T. Popescu, care referindu-se la duplicitatea domnului Petre Roman, noi, acest grup modest de pensionari, l-am caracterizat ca tripligator, deoarece una spune în afara țării, alta spune în interior și alta face praf în Senat.

În acest sens, nu punem întrebarea: cum să aibă încredere investitorii străini să investească într-o țară în care numărul doi în stat face acest joc?

Ce să mai spunem de manipularea domnului Brucan când afirmă despre moșierii cu 50 de hectare, despre inteligența PD (care inteligență?) - poate fi numit inteligență jocul politic pe care-l face acest partid cu atâtea și atâtea șicane și gafe pe care le-au făcut acești politicieni, de la domnul Seve-

rin pînă la domnul Băsescu, sau afirmația domnului Brucan cum că rezerva valutară de peste două miliarde a BNR se datorează numai inteligenței domnului Mugur Ișărescu și nu și primului-ministru?

Dacă e așa, atunci de ce nu și-a folosit domnul guvernator inteligența și în perioada din 1992-1996, pentru că acum rezerva la care ne referim ar fi de peste 6 miliarde; credem că nu-i stă bine unui pretins politolog ca domnul Brucan să facă astfel de afirmații care, după părerea noastră, sînt de contestat.

PD vrea privatizare rapidă și impuță înțetinea guvernului, dar cînd anumite legi necesare privatizării le obstructionează și se alătură opoziției.

O mare vină o au sindicatele, care în ciuda faptului că nu se muncesc iar economia statului e deficitară, continuă să tulbure stabilitatea țării prin diferite greve, cerind salarii tot mai mari, șiînd bine că alte categorii de oameni sînt într-o situație și mai grea și totuși aceștia nu ies în stradă să manifeste, deși sînt peste 4 milioane.

Ne punem întrebarea: cu o asemenea stare de lucruri, politicieni, partide, ziariști, lideri sindicali, mai avem speranțe să ieșim spre lumină? Noi, acest grup de oameni majoritatea pensionari, am pierdut-o.

Moldovan Valer
Cluj-Napoca, 22 februarie 1998

Pentru „Curier 22“

În cadrul Grupului pentru Dialog Social se acordă gratuit consultații pe probleme juridice și sociale care constau în îndrumări în urma cărora solicitantul se adresează cu cereri, memorii sau înscriri la audiențe fie autorităților administrative, fie justiției. În marea majoritate a cazurilor acestea rămîn fără răspuns sau primesc un răspuns nemulțumitor.

Refuzul autorităților sesizate de a examina și de a încerca, cel puțin, o rezolvare a cererilor sau de a răspunde la problemă este exasperant pentru petenți și descurajant pentru cei care, modest și neprecupețit, doresc să pună urmărul la consolidarea statului de drept. Urmările unei nedreptăți comuniste, rămasă fără răspunsuri la nenumărate cereri și memorii și, ceea ce este mai grav, dăinuie încă în anul de grație 1998, le relatez mai jos:

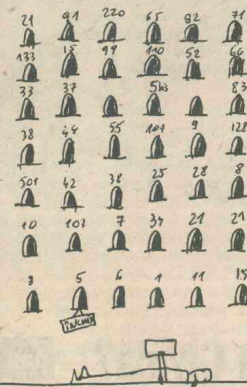
În anul 1957, Tribunalul Militar al Regiunii a 2-a Militare București l-a condamnat în cadrul unui lot pe inculpatul Ionescu Ene la 6 ani închisoare și confiscarea averii. Bunurile mobile și casa situată pe șos. Chitila au fost sechestrate încă din anul 1956, procesele verbale de sechestrare găsindu-se în dosar.

Aflind că același Tribunal Militar a pronunțat în 1967 o sentință de dezincriminare în favoarea întregului lot, Ionescu Ene a solicitat și a obținut în 1968 pensia de asigurări sociale pentru 40 de ani de muncă.

În baza adresei nr. 6721/32995/69 a Direcției Procuraturilor Militare, prin care a fost informat că „infracțiunea pentru care ați fost condamnat fiind dezincriminată prin noua legislație penală, au dispărut și consecințele penale din hotărîrea judecătorească de condamnare”, Ionescu Ene a început demersurile pentru redobîndirea casei care fusese sechestrată prin sentința devenită fără efect. Nu a putut finaliza aceste demersuri deoarece în noiembrie 1974 a fost accidentat mortal de o mașină. Nici soția sa, în calitate de moștenitoare, nu a putut obține repararea nedreptății.

După publicarea Legii 112/96, fiica lui Ionescu Ene se adresează Consiliului Local al Sectorului I cu o cerere de reconstituire a dreptului de proprietate, pe care a justificat-o cu cele două sentințe de condamnare și dezincriminare menționate mai sus, cu copia adresei Procuraturii Militare și cu actele doveditoare a calității de succesoare.

În urma refuzului primit, s-a adresat Judecătoriei Sectorului I, unde, după 5 amînări pentru lipsă de procedură cu Primăria Sectorului I și cu RomVial (succesoarea ICRAL Pajura, care a preluat imobilul în baza procesului verbal de sechestrare), s-a hotărît că imobilul a intrat în proprietatea statului cu titlu, cererea fiind respinsă. Apelul depus la 8 septembrie 1997 nu s-a judecat pînă în prezent pe motiv că nu au fost depuse motivele de apel, cu toate că există în dosar procesele verbale din 10 noiembrie 1997, prin care se atestă că motivele de apel au fost predate intimatelor.

Concomitent cu aceste acțiuni, în temeiul Legii 112/96, nemulțumită de desfășurarea lucrurilor, moștenitoarea (fiica) lui Ionescu Ene s-a adresat cu petiții Președinției, Guvernului, Parchetului General, Ministerului de Justiție, Avocatului Poporului, fără a primi vreun răspuns! Rezolvare prin ignorare!

Pe nimeni nu a interesat faptul că se perpetuează efectul unui act juridic desființat și că, prin urmare, menținerea imobilului în proprietatea statului este lipsită de bază legală. Desigur că hotărîrea de respingere a cererii de redare a proprietății este modificabilă prin căile de atac puse la îndemîna părților de Codul de procedură civilă,

Stimată redacție,

Ca cititoare fidelă a revistei „22” am fost stimulată de articolul Mihaelei Miroiu - „Dimensiunea de gen a educației”, din numărul 8/24 februarie - să pun pe hîrtie o veche nedumerire.

Și anume: din colectivul de redacție al revistei fac parte: Gabriela Adameșteanu - redactor-șef, Rodica Palade - redactor-șef adjuncț, Mihaela Cucu - asistent marketing-publicitate etc. Ceea ce mă intrigă este faptul că există termeni exacti care desemnează meserii ca: tractoristă, activistă (nu știu exact dacă este o meserie, dar - *non et vero, e ben trovato*), vînzătoare, spălătoare etc., deci se face acordul de gen dacă este vorba de meserii exercitate de femei.

Cum se face că tocmai la revista „22”, care nu numai din punct de vedere intelectual, dar și al limbii folosite și al modului de exprimare este o revistă de calitate, s-a omis acordul substantivelor respective cu genul feminin? Cu atât mai mult, cu cît meseriile citate mai sus, exercitate de femei la revista dv., au fost pînă nu de mult apajauz bărbaților, sau poate că tocmai asta ar putea fi o explicație?

Cu prietenie,

Adriana Danielopol
Bergheim-Austria, 4 martie 1998

Stimată
Gabriela Adameșteanu,

În virtutea vechilor noastre relații amitale, te rog să ai bunătatea de a face loc în revistă următoarelor precizări:

Întrucît am lipsit citeva zile din țară, nu am sesizat la timp apariția în revista „22”, nr. 7 (17-23 febr. 1998), a unei informații neadveritate, intitulată „George Pruteanu, sancționat”. Deoarece țin ca o publicație, aflată printre cele, puține, cu înalt prestigiu intelectual să-și informeze corect cititorii, precizez și e vorba de o știre falsă. Realitatea e că: BCCC al PNȚCD nu m-a sancționat în nici un fel, nici cu „avertisment”, nici sub o altă formă. Nici n-ar fi avut de ce să o facă.

George Pruteanu
9 martie 1998

PREȚURI LA ABONAMENTELE INTERNE

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenți, pensionari, foști deținuți politici și veterani de război:

- Numai 12.000 lei pe 3 luni, cu expediere la domiciliu (reducere 38%);
- Numai 9.500 lei pe 3 luni, cu ridicare de la redacție (reducere 51%).

Acest program este subvenționat de Asociația Est-Libertés PRACTIC JUMĂTATE DIN EXEMPLARELE PRIMITE SÎNT GRATUITE.

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea,

- cu reducere:
- 15.000 lei pe 3 luni (reducere 23%), cu expediere la domiciliu;
- 12.000 lei pe 3 luni (reducere 38%), cu ridicare de la redacție.

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa: **Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, București.** Adevărurile (talon de pensie, adeverințe școlare etc.) valabile un an se expediază pe adresa: **Revista „22”, Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.**

MĂRIRILE DE PREȚ NU AFECTEAZĂ ABONAMENTELE DEJA ACHITATE

ȘERBAN ORESCU

Cum a ajuns PD propulsor al reformelor?

Vom analiza în primul rând motivele principale pentru care – așa cum arată sondajele de opinie – Convenția Democrată a pierdut în ultimul timp aproape 50% din popularitate, în mare parte în favoarea Partidului Democrat.

Venind la cîrmă în noiembrie '96, Convenția Democrată a adoptat o politică criticabilă, în locul strategiei de șoc, politica de transformări graduale a fostului regim Iliescu; în felul acesta Convenția Democrată și-a asumat implicit un profil social-democrat și nu unul liberal, cum era de așteptat; a apărut astfel, prin translația spre stînga a Convenției, un loc liber în dreapta ei. Partidul Democrat a profitat după 1 ianuarie 1998, ocupînd, printr-o abilă basculare de profil, locul liber lăsat de Convenție. Din această poziție sînt lansate de cca două luni atacuri privind lipsa de voință politică a guvernului, demisia premierului etc. Cu alte cuvinte: greseli de joc la Convenția Democrată, mișcări abile la concurenții politici PD.

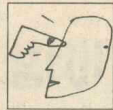
Cum s-au petrecut lucrurile în timp? În momentul alegerilor din noiembrie '96, mai toate partidele din Parlament au avut ca preocupare prioritară îmbunătățirea precareii lor situații electorale, cel mai târziu la alegerile din anul 2000. În mod firesc, această finalitate îndepărtează de la măsuri necesare, dar impopulare, și apropiere de cele populiste. Pregătirea alegerilor cu o atît de mare anticipație este tot ce poate fi mai nociv pentru o democrație! În mod normal, ar fi trebuit ca în primul și al doilea an de guvernare să fie adoptate măsurile structurale generatoare de impopularitate pe termen scurt și de succes economic pe termen mai lung. Conservarea unei popularități pe care sondajele o indicau în ianuarie-februarie '97 în creștere, pentru președinte și Convenție, a făcut să se uite însă această regulă de bun simț.

Privind retrospectiv, putem constata azi încă patru erori la strategia Convenției Democratice:

1. Una e fundamentală: de a fi neglijat interesul național pentru cel, presupus greșit, de partid.
2. Nu s-a ținut seama de posibilitatea unui colaps al economiei, ca urmare a amînării reformelor de structură, cu toate că în perioada electorală se vorbea intens de perspectiva bulgarizării economiei românești; guvernul Ciorbea a uitat repede că pierderile prin neefectuarea reformelor sînt mai mari decît cele rezultate din grabirea lor.
3. S-a tras concluzia greșită că, de vreme ce PDSR e scos din luptă, CDR nu are adversar care să-i reproșeze întîrzierea reformelor. Partidul Democrat, ca unul pornit cel puțin de la stînga, nu a fost considerat concurent periculos în cursa de viteză pentru reformă. Ce eroare! Lucrurile s-au întîmplat pe dos. PD avea de plătit și o politică personală cu afacerea caselor. Cînd a constat că popularitatea Convenției scade, ca urmare a regresului rapid al economiei, a făcut de azi pe mîine un viraj la dreapta, devenind avocatul privatizării și acuzînd guvernul Ciorbea de... social-democratism. Va rămîne în istoria acestor ani, probabil, momentul cînd ministrul democrat Traian Băsescu a atacat în plin consiliu de miniștri guvernul, reproșîndu-i social-democratismul, după ce, cu cîteva luni în urmă, PD fusese avocatul șomerilor disponibilizați în urma închiderii unor fabrici. Substituirea de rol a fost abilă și a prins. Depășea ea posibilitățile de sesizare ale gerontocrației PNT-iste?

4. Al patrulea lucru pe care strategii CD l-au subapreciat a fost reacția FMI la bugetul pe 1998, prezentat, ca de obicei, cu lacune, de guvern. Guvernul mizase prea mult pe disponibilitatea Fondului Monetar și s-a înșelat...

Concluzie. Deocamdată, Partidul Democrat a cîștigat jocul, profitînd de erorile și ambițiile cusute cu ață albă ale concurenților politici. Păgubită înainte de toate este societatea românească. Se pune însă o întrebare crucială în acest context: să fie PD mai indicat decît Convenția ca forță politică purtătoare a reformei? Răspunsul depinde de felul în care Convenția va înțelege să tragă repede concluzii din parțiala înfrîngere suferită! Cert est că baza membrilor Convenției este incomparabil mai pregătită politic pentru reformarea societății și economiei decît baza Partidului Democrat. Atacînd reformele de structură, mai ales privatizarea, cu elanul care pînă în prezent i-a lipsit (ceea ce se și întîmplă), Convenția își poate reface popularitatea. Dar nici Partidul Democrat nu va sta cu mîinile în sîn. El își va urmări adversarul mai mult decît va colabora cu el pînă la viitoarele alegeri, încercînd să marcheze în continuare noi puncte – bineînțeles și în prejudiciul societății ca atare. Dar cine de vină că acest joc politic nociv a devenit posibil?

MIHAI URSACHI

Cui i-e teamă de Alianța Civică?

De cîteva luni țara nu este guvernată și românii trăiesc într-o situație mai paradoxală ca oricînd: pe de o parte, lipsa unei guvernări coerente, pe de altă parte, administrații locale autarhice în care birocrația, corupția și arbitrarul sînt demne de satrapiile orientale sau de China maoiștă. FMI a refuzat României tranșa de împrumut la care înduimca ca înecatul la firul de pai; Comunitatea Europeană și NATO privesc cu suspiciune crescîndă și cu ironie abia reținută la „cîduțăniile românești”; pentru investitorii occidentali România a devenit dintr-o „țară riscantă”, o „țară foarte riscantă” și din ce în ce mai riscantă. Nivelul de viață al majorității românilor scade proporțional cu scăderea produsului național.

În acest timp, disputele politice se exacerbează la nesfîrșit, în toate gamele, de la bizantinismul subțire la insulta groasă și minciuna sfruntată. Nimeni nu mai crede (nici chiar ascultă) pe nimeni, iar electoratul exasperat e pe cale de a-și pierde orice interes și speranță. Ideea alegerilor anticipate e o sperietoare din ce în ce mai invocată, iar sperietoarea se poate întîmpla să fie adevărată. În ultimul sondaj de opinie, cota de popularitate a CDR a scăzut cu 14%, în timp ce cota PD a crescut

vastînd și jefuind sediile partidelor democratice, Universitatea etc.).

Alianța Civică a apărut ca o necesitate a societății civile de a se reconstrui pe sine, după ce fusese anihilată în mod sistematic timp de cincizeci de ani de către regimul comunist. Fondatorii acestei organizații nepartizanice au fost personalități ale vieții publice, cunoscute pentru vederile lor democratice, pro-europene, foști deținuți politici anticomuniști, activiști pentru drepturile omului, aparținînd celor mai diverse domenii de activitate, de la literatură pînă la sindicate. Membrii Alianței Civice sînt cetățeni români de orice naționalitate, sex sau vîrstă, membri sau membri ai vreunui partid politic. Din Alianța Civică fac parte persoane cu vederi liberale, creștin-democrate, ecologiste, social-democrate, monarhiste, republicane sau oameni care pur și simplu nu se interesează în mod special de politică, ci se dedica unor cauze umanitare, filantropice etc. Ceea ce a adus și ține împreună pe toți acești oameni, din ce în ce mai mulți la număr, este țelul comun al reconstruirii societății civile, a democrației în sensul european al cuvîntului, respectarea drepturilor omului și ale cetățeanului, garantarea proprietății private și inviolabilitatea ei și, mai presus de orice, suveranitatea legii și a dreptului, singure surse ale legitimității puterilor în stat și ale statului însuși. Justețea acestor scopuri și permisivitatea largă a Alianței Civice fac ca numărul de aderenți și simpatizanți să fie, după cunoștința noastră, mai mare decît al oricărui partid politic din România.

Alianța Civică este, prin membrii ei fondatori, ca și prin idealurile și scopurile sale, legatară de drept și de fapt a Pieței Universității și a programului, atunci destul de puțin conturat, al acelei manifestări unice în istoria modernă a României; întrucît, pînă la anihilarea ei prin samavolnicie și violență, Piața Universității era singura reprezentantă legitimă a societății civile (ambasadorul de atunci al României la Paris s-a declarat „ambasadorul Pieței Universității” și nu al regimului legitim al dictatorului refulat Iliescu). Alianța Civică s-a constituit pentru a reface cu adevărat societatea civilă în România. În principiu, membrii Alianței Civice nu aspiră la funcții parlamentare sau de stat, iar dacă o fac, sînt obligați să se retragă din Alianță pe durata mandatului lor.

Toate aceste caracteristici dovedesc că Alianța Civică nu este altceva decît societatea civilă *in statu nascendi*; dispunînd de mijloace materiale minime și desfășurînd o activitate modestă și tacită, Alianța Civică nu va renunța niciodată la idealurile și la scopurile sale, care coincid cu celea ale majorității cetățenilor țării. Atunci de ce atîta venin și ură împotriva Alianței Civice, de ce acuze monstruoase precum în „deși aparent nu este un factor de decizie politică, este băgată în toate mai ceva decît securitatea în partide” și „mîna lungă a Alianței Civice”?

Asemenea elucubrații paranoide sînt lansate de către acei care au guvernat sub sigla FSN-ului, au declanșat mineriadele și au sărăcit România. Precum și din partea acelei foste facțiuni FSN, numite astăzi PD, care nu reușește sau nu dorește să se separe cu nici un chip de mentorii și tutorii săi formați la școala Kominternului. Care vor privatizare fără proprietate privată, „dreptul” de folosire perpetuă a bunurilor furate pentru ei și pentru urmașii lor (citește și pentru urmașii urmașilor lor). Care vor transparentă fără deconspirarea crimelor și asasinatelor în masă ale regimului comunist și securității sale.

Acestora le este teamă de societatea civilă și de Alianța Civică, după cum le e teamă de adevăr și dreptate. Le e teamă pentru că au de ce să se teamă.

cu circa 10%, ceea ce în mod natural sporește înfa această părți a fostului și viitorului FSN și, pînă în momentul cînd scriem, membră încă a coaliției guvernamentale. În Parlament, PD votează deja cu „staraia matiușka”, PDSR, iar zilele trecute purtătorii săi de cuvînt au declarat că nu vor vota proiectul de buget al guvernului Ciorbea, anulînd astfel orice șansă a României de a beneficia de sprijinul FMI. PNTCD declară că, în acest caz, PD se va autoexclue din actuala coaliție guvernamentală. Singura șansă pentru PD va fi aceea de a reveni la sînul „matiușkăi” Ion Iliescu.

Acesta din urmă, pe lângă faptul că se adresează jurnaliștilor cu „mă, animalule”, iar președintelui țării cu „prostul ăla”, afirmă că funestele mineriade pe care le-a inițiat, condus și gratulat au fost opera, nici mai mult, nici mai puțin, decît a Alianței Civice! Ion Iliescu se face a uita (multe are de uitat Ion Iliescu!) că la vremea primelor și celor mai singeroase expediții de crimă și jaf ale așa-zisilor mineri, Alianța Civică nici nu luase ființă. Fostul și viitorul tovarăș al lui Ion Iliescu, Traian Băsescu, afirmă cu insistență și fără a produce nici umbră de argument că la originea actualei crize politice s-ar afla „mîna lungă a Alianței Civice”. Lășind la o parte faptul că asemenea aberante acuze pot și vor face obiectul unor acțiuni în justiție, rămîne întrebarea: cui și de ce îi e teamă de Alianța Civică?

Alianța Civică, organizație apartinîndă, membră a Convenției Democratice, s-a înființat în noiembrie 1990 (așadar mult după ce Ion Iliescu chemase și mulțumise „minerilor” pentru a fi vandalizat Bucureștii, bătînd, areștînd și chiar ucigînd tineri în Piața Universității, de-

Numiri și demisii

În ședința din 9 martie, cabinetul Ciorbea l-a numit în fruntea Gărzii Financiare pe procurorul Gheorghe Mocuța (fost adjunct al șefului Departamentului Corpului de Control al primului-ministru), iar Jana Gheorghiu, directorul postului de radio România – Tineret a fost numită în funcția de consilier de imagine la Departamentul Informațiilor Publice. La acest departament a fost numit și Ionuț Popescu (redactor-șef al revistei *Capital*). Miniștrii cabinetului au aprobat de asemenea eliberarea din funcție, la cerere, a consilierilor de stat Constantin Surcel (vicepreședinte al CEC), Liviu Mănăilă și Ion Puică și au aprobat demisia secretarului de stat Nicolae Stăiculescu (Ministerul Industriei și Comerțului).

PS
pe scurt

Privatizarea este din nou impulsionată

Recent, a fost dat publicității „Programul de privatizare a societăților comerciale pe anul 1998”. Conform acestuia, vor fi vindute 2.745 de întreprinderi (aproape jumătate din portofoliul deținut de FPS). 333 sînt societăți mari (cu peste 18 miliarde de lei capital social), iar restul sînt întreprinderi mici și mijlocii (IMM), care, în cea mai mare parte, vor fi scoase la licitație de către cele 10 filiale teritoriale ale FPS.

Principalele metode de vânzare a activelor statului sînt: licitația, negocierea directă, emisiunea de certificate de depozit prin intermediul băncilor de investiții (GDR) și vânzarea prin intermediul pieței de capital. Fiecare are avantajele și dezavantajele sale. Spre exemplu, negocierea directă presupune timp îndelungat și duce la acuzații de corupție, așa cum s-a și întâmplat în 1997. Important este faptul că ea permite obținerea unor avantaje suplimentare pentru ambele părți, cum ar fi păstrarea unui număr de muncitori ori asigurarea din partea statului a unei desfaceri sigure.

O metodă mult lărnă este vânzarea acțiunilor pe piețe străine de capital: New York, Londra, Luxemburg. Acțiunile FPS sînt transferate unei bănci de investiții „custode”, iar aceasta emite GDR-uri, stabilind singură cîte acțiuni sînt echivalente cu un astfel de certificat. Important este ca întreprinderile să fie suficient de atractive, iar oferta să aibă obligatoriu o valoare de cel puțin 50 milioane \$ (echivalent cu 20% din capitalul social). De aceea, FPS nu estimează să vîndă mai mult de 100 de societăți – printre care PETROM, ALRO, SIDEX – prin această metodă.

Există și posibilitatea combinării metodelor. Cazul tipic este RomTelecom, „afacerea secolului” – în valoare de cea 100 milioane de dolari –, unde se va folosi mai întîi licitația și apoi negocierea. Cu alte cuvinte, firmele interesate își vor depune ofertele la FPS, iar după studierea acestora se va negocia cu cei mai buni ofertanți pînă la desemnarea cîștigătorului. Acest „investitor strategic” va deține 35% din acțiunile RomTelecom, restul urmînd a fi vindute pe piețele de capital, cu excepția a 5% ce urmează a fi cedate salariaților.

Lista FPS mai cuprinde ca „puncte fierbinți” trei bănci și o serie de colosi industriali. Aceștia din urmă, practic falimentari, vor fi pietrele de încercare pentru procesul de privatizare. Roman, SIDERCA, IMGB, ARO sau COMTIM sînt adevărate „gări negre” pentru resursele economiei, avînd sisteme de producție ineficiente și datorii uriașe. Deoarece ele hrănesc, direct sau indirect, zeci de mii de oameni, neputînd fi pur și simplu închise, recent, Guvernul a găsit soluția: vânzarea la prețuri modice („pe un leu”), cu obligația achitării datorilor. Astfel, IMGB a fost vîndută firmei norvegiene Kvaerner pentru doar 500.000\$, la care s-au adăugat însă datoriile de circa 80 de milioane \$, plătibile în 30 de zile. Cu toate acuzele că se vinde pe nimic averea statului, nu trebuie să uităm că esențială este dezvoltarea ulterioară a acestor întreprinderi, iar politicienii au devenit conștienți de acest lucru. Schimbarea de atitudine a făcut ca în *Legea privatizării* se

fi specificat faptul că nu prețul este factorul determinant, ci conținutul ofertei: investițiile ulterioare, asigurarea piețelor de desfacere etc.

Încluse și anul trecut în programul de privatizare, trei bănci (BRD, Banc Post și Banca Agricolă) ar trebui vindute pînă la sfîrșitul lui 1998. Dar ele se află și acum în fazele pregătitoare ale procesului și ar fi un succes ca măcar primele două să fie privatizate. Această întîrziere este foarte dăunătoare pentru că analize serioase referitoare la țările ex-comuniste atrag atenția asupra fragilității sistemului bancar (lichiditate redusă, multe credite neperfor-

mante), fapt ilustrat de numeroase falimente în domeniu. Sub guvernul Văcăroiu, presiunile politice au dus la alocarea de credite „pe sprinceană”, în special clienților PDSR, bani care au dispărut în „gura” blocajului financiar. Prin privatizarea celor trei bănci se va ajunge atît la creșterea capitalului de încredere al băncilor, cît mai ales la îmbunătățirea managementului, care trebuie să se realizeze exclusiv pe criteriul profitabilității și fără nici o influență din afară.

În acest an portofoliul FPS va crește prin includerea societăților comerciale rezultate din restructurarea regiilor autonome. Deja o serie de foste

regii, precum RomTelecom ori PETROM, sînt pe lista de privatizare. Prin recenta modificare a *Legii 207/1997*, referitoare la restructurarea regiilor, s-a creat premisa accelerării reformelor structurale în cadrul acestora, care se vor face prin hotărîre de guvern. Astfel, vor intra în portofoliul FPS societățile rezultate din desprinderea serviciilor auxiliare. Unele dintre ele au șanse de a fi eficiente după privatizare, dar o bună parte a lor sînt „clienți captivi” ai societăților-mamă și cu greu vor putea rezista independente. De fapt, în problema regiilor, importantă este privatizarea activităților de bază, care va avea loc doar după restructurarea regiilor.

Economia românească este încă dominată de sectorul de stat, iar experiența internațională a arătat că numai capitalul privat este capabil să asigure prosperitatea. Din păcate, în domeniul privatizării România este rămasă în urmă și, în acest sens, ar fi extraordinară aplicarea, chiar și incompletă (surse din Guvern estimează că 1.600 de întreprinderi au cele mai mari șanse de a fi privatizate), a acestui „Program”. Succesul ar duce la o prezentă semnificativă a capitalului privat într-o serie de domenii unde pînă acum s-a făcut prea puțin, precum metalurgie ori construcții de mașini, iar în altele – agricultură, comerț, turism – aceasta s-ar generaliza.

Pentru un succes din acest punct de vedere, o condiție esențială este sprijinul populației, care, în ultimul sondaj CURS, se arată încă destul de puternic (54% din cei intervievați). Numai că oamenii susțin reforma (o fac și datorită necunoașterii) în special atunci cînd nu sînt afectați direct. Alte sondaje relevă, din contră, faptul că majoritatea salariaților de stat se opun privatizării propriilor întreprinderi, mentalitate care, de altfel, a dus frecvent la tulburări și cel mai recent exemplu este IMGB, unde doar precizările prompte ale FPS au evitat posibile conflicte sociale cu salariații.

La fel de importante sînt funcționarea eficientă a instituțiilor abilitate, precum și atractivitatea pieței românești în ochii investitorilor. O principală condiție a acestei atractivități este stabilitatea internă, în special la nivel macroeconomic și politic. Inflația galopantă sau tulburările politice sperie investitorii, și așa destul de reticenti datorită crizei asiatice, care a dovedit că și cele mai sigure piețe de investiții se pot prăbuși. Actualitatea ne arată clar un lucru: criza politică prezentă coincide (oare?) cu încetarea activității de vînzător a FPS.

DAN HERA

PRECIZARE

Stimată doamnă redactor-șef,

Mulțumindu-vă pentru inserarea în nr. 9/1998 al revistei a unui text printre semnatarilor căruia mă număr, permiteți-mi totodată să fac o mică rectificare. Textul în cauză, semnat de un număr de 25 de intelectuali maghiari din România, exprima dezacordul nostru față de solicitarea conducerii Partidului Democrat prin care se cerea ca, înainte de discutarea în Camera Deputaților a modificării *Legii învățămîntului*, UDMR să facă apel la minoritatea maghiară pe care o reprezintă să însușească limba română. Semnatarii declarației consideră că însușirea limbii române

este un drept de care cei ce aparțin minorității maghiare se folosesc în primul rînd în propriul lor beneficiu, inclusiv pentru cunoașterea culturii române, motiv pentru care nu putem accepta ca exercitarea acestui drept să devină obiect de aranjament politic sau de constrîngere administrativă.

După cum o atestă lista semnatarilor, această declarație exprima punctul de vedere al unor reprezentanți ai societății civile, prin urmare atribuirea ei UDMR-ului prin titlul sub care a apărut în revista „22” este eronată.

Cu mulțumiri,

Horváth Andor
Cluj, la 6 martie 1998

PS

pe scurt

Consiliul de Administrație al FPS

Pe 10 martie liderii partidelor din coaliția cu împărțit (fără a nominaliza însă nici o persoană) nouă din cele 11 posturi ale noului Consiliu de Administrație al Fondului Proprietății de Stat (două posturi revenind sindicatelor). PNTCD a obținut cinci posturi, PNL două, UDMR unul și PSDR unul. Partidul Democrat nu a primit nici un post în acest consiliu.

Scandalul medicamentelor compensate

Săptămîna trecută, la Palatul Victoria a izbucnit un scandal legat de publicarea în Monitorul Oficial a unei liste de medicamente compensate, alta decît cea stabilită prin hotărîre de guvern.

Pînă în noiembrie 1997 funcționase o listă de medicamente compensate, aprobată în 1996, cu 390 de denumiri comune internaționale (DCI), cărora le corespundeau 753 de produse comerciale. Anul trecut Ministerul Sănătății a propus (din cauza bugetului insuficient) reducerea acestei liste la doar 209 DCI. Această variantă a fost aprobată

prin HG 751/27 octombrie 1997.

În ianuarie 1998 a intrat în vigoare *Legea Asigurărilor Sociale de Sănătate* care prevedea că medicamentele nu se mai compensează, ci se plătesc în coparticipare din fondul de asigurări. Deși HG 751 era în vigoare, medicamentele se eliberau după vechea listă, cu 390 DCI, din lipsa unor norme și pentru că Ministerul Sănătății virase banii deja către farmaci. Pentru a intra în legalitate, Ministerul Sănătății a promovat o altă hotărîre de guvern în care se intenționa prezentarea listei cu 390 de poziții (lista cea veche). Numai că la Guvern a ajuns lista cu 209 DCI, aprobată deja în noiembrie trecut. Nimeni nu a observat acest lucru, drept urmare documentul s-a transformat în HG 44/98. Pentru a se corecta eroarea s-a intervenit în Monitorul Oficial, ilegal însă, intrucît o hotărîre de guvern nu poate fi modificată decît tot printr-o hotărîre de guvern. Șeful Corpului de Control al primului-ministru a declarat pe 9 martie că, prin modificarea listei, statul a fost prejudiciat cu 70 miliarde de lei. Ministrul Sănătății, Ion Bruckner, crede însă că inovații nu sînt cei care au operat modificarea în Monitorul Oficial – și care nu au adus decît o corectură –, ci persoana care a schimbat lista pe traseul Ministerului Sănătății-Guvern. Șeful Corpului de Control al primului-ministru a inițiat

o anchetă pentru a stabili cine sînt inovații. Ministerul Sănătății a deținat, la rîndul său, o anchetă, iar primul-ministru a anunțat că va fi sesizat Parchetul General.

PS

pe scurt

Unde ne sînt miliardele

Pe 11 martie Dan Radu Rușanu, secretar de stat la Ministerul Finanțelor, a declarat că la 31 decembrie 1997, în urma monitorizării celor mai importante 150 de întreprinderi și regiilor autonome acestea aveau pierderi de peste 4.500 miliarde lei, dar și plăți restante la bugetul asigurărilor sociale de peste 27.000 miliarde lei, din care 8.000 miliarde la bugetul statului.

Lista primelor societăți comerciale cu pierderi: RAH Petroșani: 1.137 miliarde lei; SNCFR: 672 miliarde lei; TAROM: 393 miliarde lei; Petromidia 344,4 miliarde lei; RAFO Onești: 328,4 miliarde lei; Arpechim Pitești: 196 miliarde lei.

Primele societăți comerciale și regiile autonome cu cele mai mari plăți restante la buget: RENEL: 4.454 miliarde lei; PETROM București 3.184 miliarde lei; RAH Petroșani: 2.413,5 miliarde lei; SNCFR: 2.212 miliarde lei; SIDEX Galați: 1.610 miliarde lei; Romgaz: 814,5 miliarde lei.

DAN PAVEL

Să nu ne facem griji despre intrarea noastră în NATO

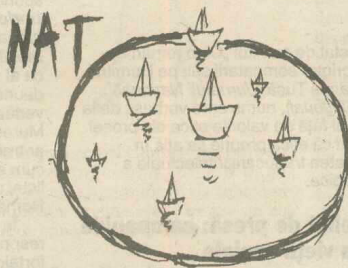
Disperarea politicienilor români în legătură cu intrarea în NATO se leagă de lipsa lor de clarviziune strategică. Așa cum România s-a trezit că face parte din sistemul mondial socialist, fără a avea vreo vină sau vreo dorință în acest sens, la fel ea va face parte din NATO, chiar dacă actuala clasă politică s-ar împotrivi. Psihologic vorbind însă, este bine că opinia publică și elita politică doresc intrarea în Organizația Atlanticului de Nord. Desigur, pentru confortul nostru mental ar fi mai bine ca această integrare să se producă în 3-4 ani decât în 10-15 ani. Încă de acum cinci ani am ajuns la concluzia că extinderea NATO se va produce pe o asemenea scară geopolitică, încât va fi nevoie de schimbarea numelui acestei organizații colective de securitate (vezi numerele speciale pe teme de geostrategie pe care le-am editat în revista *Sfera Politicii*). Sesișim atunci că deplasarea centrului mondial al comerțului internațional din Oceanul Atlantic în Oceanul Pacific se cere însoțită de dublarea acestei tendințe printr-o structură de securitate. Iar modalitatea cea mai eficientă era integrarea zonelor atlantice și pacifice într-o structură globală de securitate. În plus, datorită acestei extinderi, se evita concentrarea disproporționată a securității în nordul occidental. În noua configurație geopolitică mondială, democrațiile liberale occidentale nu mai sunt amenințate doar dinspre răsărit, ci și dinspre sud. Pentru americani, avantajul unei structuri atlantico-pacifice era că se păstrau astfel SUA în centrul acestei complexe structuri de securitate. Datorită acestei viziuni strategice, nu m-am îngrijorat niciodată cu privire la perspectiva lăsării României pe dinafară. Roata istoriei s-a inversat. Dacă vreme de secole am fost în calea tuturor năvălirilor, acum ne vom trezi integrați într-un mecanism care se va opune tuturor năvălirilor (cărora acum li se spune în limbajul de lemn al geostrategiei *threats*). Recent, am avut o nouă confirmare a optimismului meu geopolitic. Fiind un astfel de moment al descurajării colective și scepticismului cu privire la democratizare, privatizare, liberalizare, m-am gândit să-l împărtășesc și altora.

Am participat recent la o întâlnire care a avut loc la Ministerul Apărării Naționale cu amiralul Joseph Lopez, comandantul Forțelor Aliate, comandantul forțelor navale americane din flancul sudic al NATO. Flancat de generalul Constantin Degeratu, șeful Marelui Stat Major al armatei române, și de Iulian Fota, consilierul secretarului de stat din M.Ap.N. pe probleme de politică de apărare și relații internaționale, amiralul american a explicat care sînt noile priorități strategice ale flancului sudic al NATO. Este vorba de o zonă imensă - 4.340 de kilometri în lungime și 2.000 de kilometri în lățime - în interiorul căreia se află 42 de țări, aflate pe trei continente, de la strîmtoarea Gibraltar pînă în Kazahstan. După terminarea Războiului Rece, marele inamic al NATO este instabilitatea. Cele patru zone furnizoare de constantă instabilitate sînt Balcanii, Levantul, Transcaucazia, Maghrebul. În instabilitatea economică și politică, se acordă o atenție sporită conflictelor regionale, extremismului (religios, politic), problemei controversate demografice, migrațiilor de populații (interesant că aici nu intră chestiunile ținînd de extinderea rețelilor internaționale ale crimei organizate, în diversitatea formelor acestora - ele sînt lăsate pe seama CIA și a altor agenții de *intelligence* -, cu toate că sînt incluse chestiuni precum terorismul, creșterea naționalismului, irendentismul, proliferarea armamentului). Amiralul Lopez a anticipat că, în condițiile în care dinspre Transcaucazia și Marea Caspică va începe să curgă petrolul în spre Occident, atunci Marea Neagră ar

putea să fie Golful Persic al viitorului.

Nu am să mai intru acum în detaliile tehnice și militare pe care militarul american și natoist le-a dezvăluit celor prezenți, însă nu pot decât să regret faptul că nu pot reproduce în spațiul de aici hărțile cu privire la această zonă geopolitică a lumii și la felul în care NATO și-a dispus și organizat forțele maritime, aeriene, terestre, de comunicații etc., dar mai ales cum sînt descrise pe hartă amenințările cu privire la stabilitatea pe care alianța de care vorbim a instalat-o în această parte a lumii. Privind aceste hărți, pînă și un copil și-ar da seama de viitorul geopolitic al acestei imense regiuni. Este ceva ciudat în legătură cu hărțile: dacă le privești ca pe simple descrieri ale *status-quo*-ului, ajungi la concluzia că trăim într-o lume înșepănată. Dacă le privești însă din perspectiva anumitor dinamici, atunci nimic nu te împiedică să observi că lumea aceasta există pentru a fi schimbată și că numai cei cu o viziune și cu îndrăzneală o pot schimba. Marele paradox al politicii strategice americane este că ea revine - conștient sau inconștient - la paradigma ei originară.

„Părinții fondatori” ai geopoliticii anglo-

saxone sînt amiralul american Alfred Thayer Mahan și britanicul Halford Mackinder. Rezumînd pînă la simplificare unele dintre tezele acestora, se poate afirma că tot ceea ce s-a întîmplat în ultima jumătate de secol în planul relațiilor internaționale este o împlinire într-un fel sau altul a ideilor acestora. Americanul susținea că principala constrîngere care determină SUA să domine mările este cea care derivă din faptul că principala amenințare vine din Eurasia; era nevoie de încercuirea masei eurasiatice, ceea ce l-a făcut pe Mahan să conceapă politica Anaconda, care constă în ideea de a sugruma Rusia și potențialii ei aliați (este demn de reamintit că această idee a revenit prin strategia lui *containment*, concepută de George Kennan, devenită politică oficială americană a primei faze a Războiului Rece). Pornind de la ideea echilibrului instabil între puterile continentale și cele maritime, Mackinder a formulat teoria cu privire la pivotul geografic al istoriei, Eurasia, ceea ce l-a condus la vremea respectivă să conceapă o variantă a ideii „cordonului sanitar”, compus la vremea respectivă din două arcuri de cerc (primul compus din Germania, Austro-Ungaria, Imperiul Otoman, India, China; al doilea compus din Marea Britanie, Japonia, Canada, SUA, Africa de Sud, Australia).

Fără a mai intra acum în detalii, se poate observa cum, în diferite feluri, realitatea îi împinge pe strategii de astăzi să repete o variantă sau alta a politicii Anaconda. România va intra în aceste valuri de extinderi, fie că vrea, fie că nu, deoarece este vorba despre o mișcare atît de amplă încît va îngloba multe alte state. Sper să trăim însă destul ca să vedem cum se vor împlini aceste previziuni.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Supraviețuitorii violenței

„Aveam patru ani cînd am murit. Omul care m-a ucis era tatăl meu. A venit în mijlocul nopții și mi-a ucis sufletul” (...). „Nu trupul mi l-a violat, ci sufletul. Am fost în exil, dar acum m-am întors și încerc să-l fac să renască.” O supraviețuitoare către alta: „Acesta este viața de după furtună”. „Mi-ai bătut și mi-ai violat sora. Mi-ai distrus încrederea”...

În încăperea relativ strîmtă, pe culoarele înguste, deasupra panourilor, rafturilor, dulapurilor pline de hîrți și adrese, pe o frînghie obișnuită de rufe sînt prinse cu cîrlige *tee-shirt*-uri ale căror culori (albastru spre violet, dar mai ales roșii spre violete) trezesc senzația inconfortabilă a violenței. Culoarea fiecărui *tee-shirt*, dar mai ales textul foarte simplu, simplist chiar, emoționează, pentru că a fost gândit și scris de o victimă a violenței, recuperată (măcar parțial) aici. Flash-uri ale aparatelor de fotografiat care vor purta aceste imagini în paginile ziarelor din Brazilia, Africa de Sud, India, Ucraina etc. luminează continuu. Aproape toți pereții Centrului pentru supraviețuitorii violenței sînt ornați cu aceste bluze colorate cu inscripții autobiografice, în care revin cam aceleași cuvinte (trup, suflet, încredere, furie, viață), semn că cele ce le-au scris au beneficiat de terapia oferită aici. E deci un risc mai mic ca ele să cadă în consumul de droguri, alcool, în practicarea prostituției, urmările nefericite, în timp, ale violurilor. Directoarea Centrului, Denise Schneider, o persoană cu aerul modest și eficient al multora dintre reprezentatele ONG-urilor vestice, ce lucrează mult pe bază de voluntariat și luptă pentru *fun-raising*, ne explică motivația psihologică pentru care preferă termenul de „supraviețuitorii a violenței” în locul celui de „victimă a violului”. Cum unul dintre scopurile Centrului este reconstruirea interioară, este bine să fie evitat cuvîntul „victimă”, ce îl marchează implicînd pe cel la care se referă. Actul violului implică inducerea fricii, a lipsei de încredere în oameni, cu atît mai mult, cu cît, în 80% din cazurile de viol, agresorii sînt persoane cunoscute. Inclusiv din familie. Termenul de „supraviețuitor al abuzului, al agresiunii” permite victimei să-și privească altfel prezentul și viitorul.

Centrul acordă asistență gratuită acestor victime, chiar dacă ele provin din *middle-class* și deci și-au pregătit asigurarea medicală, puțin angajați și un terapeut. Beneficiarii pot face donații Centrului, care utilizează o finanțare parțială federală, parțială particulară, dar, oricum, insuficientă. Centrul asigură terapia pe trei sau șase luni a acestor supraviețuitoare (victime ale violenței domestice, dar și externe), consultații juridice și asistență pentru procese. Dar puține dintre femeile acestea ajung să intenteze procese. Unele evită și poliția, fie din neîncredere, fie din jenă, fie din teama că nu vor fi crezute. Centrul le asigură o disoreție totală și nu furnizează numele lor (cel mult doar cazurile în speță) autorităților. Întrucît viața fiecărei persoane, cu valorile ei, îi aparține, Centrul nu încearcă să „împingă” în nici o direcție pe aceste supraviețuitoare.

Există și supraviețuitorii ai agresiunilor sexuale care se adresează Centrului, dar în număr foarte mic. Ei sînt cu atît mai loviți de ceea ce li s-a întîmplat, cu cît cultura cere bărbăților să fie puternici în orice situație. Ceea ce uneori este imposibil.

În Statele Unite numărul violurilor e mai degrabă în creștere decît în scădere. Dar nu se știe dacă nu cumva este vorba despre o creștere a numărului de violuri relatate, pentru că, la fel ca și în țările Europei vestice, se vorbește și se scrie mai mult pe acest subiect decît în anii trecuți. Următorul proiect al Denisei Schneider este dedicat copiilor supraviețuitori ai violenței, inclusiv sau mai ales familiale. Este, din nefericire, una dintre „temele epocii”, care preocupă și țările vestice europene. România, ca de obicei, este întîrziată.

Această vizită a fost organizată de The Population Reference Bureau (PRB), cea mai veche organizație americană avînd drept scop studiul problemelor populației pe întregul glob. Ea lucrează atît cu sectorul public, cît și cu cel privat și oferă cea mai sigură informație pe teme demografice. În cadrul activității sale intră de cîțiva ani și formarea unei rețele mediatice care să acorde o atenție specială problematicei legate de sănătatea femeii. Din cele 70 de aplicații ce au fost primite pentru anul 1998, au fost selectate nouă reprezentante ale presei scrise sau audiovizuale, directori sau redactori-șefi, printre care m-am numărat și eu. Am avut astfel ocazia să mă mai conving încă o dată că problemele noastre sînt asemănătoare cu cele ale altor țări pe care de obicei le gîndim foarte departe de noi și că profesionalismul jurnalistului este un apanaj al Europei sau al Statelor Unite.

Întîlnirea de la Washington a avut în program mai multe teme asupra cărora voi reveni și pentru care vom pregăti și suplimente gratuite: sexualitatea adolescenților, impactul planificării familiale asupra sănătății femeii și copilului, SIDA, perspectivele creșterii populației în milenii următor (graficul arată o asemenea creștere în țările în curs de dezvoltare, încît politicienii ar trebui de pe acum să se gîndească atît la planificarea familială, cît și la locurile de muncă pe care le pot oferi niște economii fragile). Deocamdată însă doar niște cifre noi, ale anului 1997. Nu rata de creștere a populației (-2) poate fi cea mai îngrijorătoare, pentru că Ungaria are -4, Republica Cehă -2, Bulgaria -5, ci procentul de mortalitate infantilă, care este 21,2%. Ungaria are 6%, Polonia 12% (acolo unde funcționează deja legea contra avorturilor, care își are propriile victime), Bulgaria 14%. Este de amintit că nenumărați factori concurează la procentul ridicat de mortalitate infantilă, unul fiind și nivelul de educație al mamelor.

Dar despre aceasta, data viitoare.

GABRIEL ANDREESCU

Codul etic al presei sau de la Adevărul la TVR 1

Acum câteva zile, „Clubul român de presă” a lansat un „cod deontologic” al ziaristului. Cele zece articole ale variantei finale au fost prezentate de către majoritatea cotidianelor. Nu o să le analizez, pentru cititor, pe toate, dar câteva observații trebuie să fac. Cum să nu fii impresionat de felul în care, aproape punct cu punct, variantele românești ale unor teme clasice privind deontologia presei ratează principiile firești? Iată astfel cum se tratează datoria ziaristului de a relate adevărul. Principiul este general acceptat și apare în documentele elaborate sub egida Consiliului Europei sau ale unor mari organizații, de genul International Federation of Journalists. Dar a adăuga „indiferent de consecințele ce le-ar putea avea asupra sa” (Art. 1) constituie o supralicitare gratuită. Iar a mai spune că datoria în speță rezultă din „dreptul constituțional al publicului de a fi corect informat” arată neînțelegerea faptului că acest drept constituțional impune autorităților publice (deci, eventual, unei presei guvernamentale), nu presei private. Articolul 3 al Codului cuprinde propoziția următoare: „Știrea de presă trebuie să fie exactă, obiectivă și nu să conțină păreri personale”. O formulare cu totul exagerată, cu totul constringătoare. Practica internațională vorbește despre neeludarea unor informații esențiale, despre datoria de a nu falsifica documente, despre datoria de a strânge și publica cu onestitate informațiile etc. Dar să nu introduci propriile opinii, să ceri „exactitate” și „obiectivitate” ca o cerință absolută, când nu ai, mai niciodată, criterii ferme de acest gen?

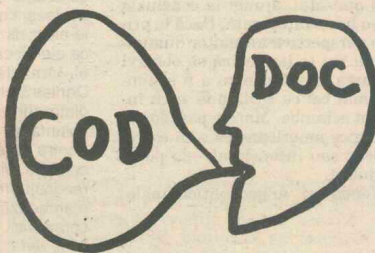
Dacă seria de obligații enumerate mai sus este interpretată cu o severitate cel puțin extravagantă (și deci, imposibil de realizat în practică), în schimb, acolo unde ar fi necesare într-adevăr obligații concrete, ușor de urmărit, tonul se schimbă. În Art. 4 se spune: „Este preferabil ca minorii, bolnavii și victimele unor infracțiuni să beneficieze de păstrarea confidențialității identității”. Insuficient! Păstrarea confidențialității nu „este preferabilă”, ci obligatorie — dacă nu există cumva o dorință expresă, în acest sens, a victimelor, ori posibilitatea de a fi de ajutor acestora, ori de a asista actul de justiție. Domeniul este dominat de un drept constituțional violat constant de presa românească, dreptul la imagine.

Mai grav este faptul că partea cea mai importantă a unui cod deontologic, principiile recunoscute internațional, precum condamnarea calomniei, a acuzelor nefondate, a interpretărilor tendențioase, a injuriilor și, mai general, a limbajului ofensator, a discursului care incită la discriminare pe bază etnică, religioasă, de rasă, de gen, orientare sexuală, opinii politice se reduc toate la formularea eufemistică a Art. 9: „Ziaristul care distorsionează intenționat

informația sau face acuzații nefondate săvârșește abateri de gravitate maximă”.

O ultimă observație: Codul deontologic al ziaristului acordă, cum este și firesc, o atenție specială protecției surselor de informație. Despre acest aspect se spune: „Confidențialitatea surselor de informație este garantată de reglementările internaționale la care România este parte”. Cred că ar fi trebuit întărit principiul, enunțându-se în document faptul că protecția surselor de informație este stipulată în rezoluțiile Adunării Parlamentare a Consiliului Europei cu privire la etica ziaristică, care a devenit o normă internă prin Hotărârea nr. 25 a Camerei Deputaților din 1994.

Cred că am arătat calitatea precară a

documentului redactat de numitul „Club român de presă”. Vom găsi, printre semnatarii săi, pe Dumitru Tinu (Adevărul), Marius Tucă (Jurnalul Național), Gheorghe Voicu (Național), nume care vorbesc de la sine despre disprețul față de valorile etice ale presei. Nu este deloc ciudat că etica proprie se află în consonanță cu calitatea traducerii intelectuale a principiilor deontologice.

Cel mai grav delict de presă: campaniile de tensionare a vieții sociale

Dacă cineva ar întreba care este astăzi cel mai grav delict din presa românească, aș răspunde fără ezitare: campaniile având ca obiectiv tensionarea vieții sociale. Este o ironie neamuzantă faptul că directorul Adevărului se află în fruntea unei liste ce ne propune Codul deontologic al ziaristului. Adevărul a prezentat false informații, a distorsionat, a schimbat

cuvinte în fraze, a citat trunchiat, a făcut tot ceea ce era posibil pentru a stimula frustări și aprehensiuni între români și maghiari (las acura la o parte nuanțele sale antisemite și xenofobia).

Pentru ca să nu susțin lucruri atât de grave în abstract, voi oferi două exemple, relativ recente, ale politicii Adevărului. Primului i s-a făcut deja publicitate în paginile Academiei Cațavencu: exhibarea în paginile cotidianului a fotografiei unei biserici în ruină, prezentată ca „biserica ortodoxă” din Harghita — dovadă, deci, a politicii antimomenești dusă de autoritățile locale. În realitate, era vorba de imaginea unei biserici romano-catolice, Adevărul refuzând să-și facă mea culpa și după ce intoxicarea a ajuns de notorietate publică.

Un alt model de intoxicare este articolul mai recent al lui Val Vălcu (Adevărul, 20 februarie 1998: „Călugărițele greco-catolice au cerut iertarea... agresorilor”). Acesta vorbește din nou despre călugărițele „scoase în pumni” de la Odorheiu-Secuiesc, deși, într-o discuție anterioară cu el, l-am informat de contrariul. În timpul investigațiilor la care am participat, călugărițele au negat „să fi luat pumni” ori să fi suferit alte violențe, iar ziaristul recunoscu că în fața sa călugărițele nu au făcut alte declarații. Și mai interesant este pasajul următor (citez din articolul amintit): „La Tirgu Mureș, unde se desfășoară un proces prin care Primăria încearcă să șicanizeze Congregația, se strigase, cu o săptămână înainte: «afară cu românii din sală»”. Evidentă intenția autorului, de a sugera că în sala Judecătorei din Tirgu Mureș s-a strigat („cu o săptămână înainte”); „afară cu românii din sală”. Precizia de loc și de timp dă forță unei astfel de afirmații, are un impact subliminal, dorit, desigur, de autor. Pe urma acestei lecturi, Liga Pro Europa a făcut o investigație la Judecătoria Mureș. Nici vorbă despre strigătele cu care Val Vălcu incită pe cititorii „ziarului național independent”. Să dai în judecată cotidianul pentru incitare la ură interetnică (există articole în Codul penal)? Nu se poate. Fraza a fost construită cu suficientă ambiguitate pentru a putea spune: „Da, s-a strigat cu o săptămână înainte, undeva în Tirgu Mureș. Am scris eu că s-a strigat chiar în sala de Judecătorie? Citește cu multă atenție textul!”. Într-o țară cu un sistem juridic ca al nostru, puțin probabil să îi faci să plătească daune pe ziaristii care fac tot ce e posibil pentru a-i vedea pe oameni repetind violențele de la Tirgu Mureș. Dacă justiția nu își poate face datoria, atunci ar trebui ca breasla și cititorii să facă dreptate. Dar cum să facă dreptate breasla, când în fruntea ei — și a listei pentru Codul deontologic al ziaristului din România — se află directorul Adevărului?

În tot acest context, ar mai rămâne apelul la responsabilitatea autorităților publice, imediat, a forțelor politice aflate la putere. Ceea ce e posibil în mass-media cu caracter privat nu mai e posibil în mass-media plătită cu banii contribuabilului. Ce descoperim? Responsabili pentru politica cotidianului al cărui antimaghiarism numai bine nu a făcut acestei țări și din prezentă curentă (Cristian Tudor Popescu, în primul rând) la Televiziunea condusă de Stere Gulea. Concluzia? Cu altă ocazie.

refuză predarea bisericii, și a plecat.

Credincioșii și preoții greco-catolici au intrat în biserică, solicitând să fie primiți pentru a se ruga alături de ortodocși. S-a creat o busculadă, în care tinerii seminariști ortodocși (cu bite) au fost cei mai agresivi. Poliția i-a reținut pe trei dintre ei. Greco-catolicii au reușit să-i împingă afară pe ortodocși, momente în care s-au distrus chiar obiecte de cult. Ortodocșii le-au strigat greco-catolicilor „trădătorii”, iar cei din urmă le-au răspuns, numindu-i pe primii „bolșevici”. Senatorul Matei Boilă, preot greco-catolic, și arhiepiscopul greco-catolic de Cluj-Gherla, ÎPSS George Guțiu, au încercat să calmeze spiritele în biserică, fără să reușească.

În zona bisericii au fost dislocate forțe de poliție. Tinerii seminariști ortodocși ieșii din biserică i-au așteptat pe greco-catolici, care au fost nevoiți să plece sub escorta poliției.

Vineri seara s-a simțită, un grup de aproximativ 50 de credincioși greco-catolici au rămas în biserică ascultând slujbe. Pe 14 martie conflictul început cu o zi înainte era calmat, conducerea Bisericii Ortodoxe hotărând să renunțe definitiv la biserică „Schimbarea la Față”. Parohul ortodox al bisericii episcopale „Schimbarea la Față” a declarat că, până la construirea unei noi biserici, credincioșii ortodocși își vor ține slujbele în Catedrala Arhiepiscopală Ortodoxă.

Conferința Uniunii Europene de la Londra

În zilele de 11-12 martie a.c., președintele Constantinescu a participat la Conferința Uniunii Europene de la Londra. Din delegația oficială au mai făcut parte Andrei Pleșu, ministrul Afacerilor Externe, Alexandru Herlea, ministrul Integrării Europene, Radu Onofrei, ambasadorul României la Londra și Constantin Ene, ambasadorul României pe lângă Uniunea Europeană.

Temele Conferinței s-au referit la următoarele probleme: combaterea criminalității transfrontaliere; protecția mediului; cooperarea în materie de politică externă și de securitate; dezvoltarea cooperării regionale; promovarea competitivității economice.

Dincolo de abordarea acestor subiecte, la inițiativa Președinției UE deținută acum de Anglia, Conferința a reunit pentru prima dată șefii de state sau de guverne ai celor 15+10+1+1, împreună cu președintele Comisiei Europene.

În afara temelor enumerate mai sus, șefii de state și de guverne au discutat problema Kosovo în termenii păstrării integrității teritoriale a Iugoslaviei, în care Kosovo să aibă însă un statut consolidat.

Cu prilejul prezenței sale la Londra, președintele Constantinescu s-a întâlnit cu ministrul britanic al Apărării, George Robertson, cu Margaret Thatcher, fost prim-ministru al Marii Britanii, cu Tony Blair, actualul prim-ministru.

Președintele Constantinescu a mai participat la dejunul oferit de M.S. Regina Elisabeta a II-a în onoarea șefilor de stat și de guvern. (RODICA PALADE)

Incidente între ortodocși și greco-catolici la Cluj

Recent, Curtea de Apel București pronunțase o hotărâre definitivă, irevocabilă și executorie referitor la dreptul de proprietate al Bisericii Greco-Catolice asupra bisericii „Schimbarea la față” din Cluj, lăcș ce-i aparținuse, de drept, până în 1948, când cultul greco-catolic a fost scos de comuniști în afara legii. Potrivit hotărârii judecătorești, Biserica Ortodoxă trebuia să predea greco-catolicilor catedrala până la data de 13 martie ora 9, în caz contrar urmând să se procedeze la executarea silită. Între timp, parohia ortodoxă înaintase procurorului general al României o cerere de recurs în anulare a hotărârii Curții și obținuse de la Consiliul local partu terenuri, urmând ca dintre acestea să fie ales unul pentru construirea unei alte biserici parohiale.

În dimineața zilei de 13 martie, în timp ce credincioșii ortodocși se aflau în biserică, iar cei greco-catolici (în număr de aproximativ 500) în Piața Unirii, executorul judecătoresc s-a prezentat la Parohie cu ordinul de evacuare. Parohul a refuzat punerea în aplicare a ordinului, solicitând un ordin complet de evacuare, nu numai pentru biserică, ci și pentru Protopopiatul Ortodox, care își are sediul, de asemenea, în local. Executorul judecătoresc a amânat evacuarea, a întocmit proces verbal, în care a consemnat că ortodocșii

H.R. PATAPIEVICI

Cine guvernează cu adevărat România?

Dacă încercăm să găsim un răspuns nebanal la întrebarea „de ce merg lucrurile atât de prost în România?” descoperim imediat că răspunsul pe care îl căutăm este ghidat de o altă întrebare, mult mai insidioasă, și anume „cine conduce cu adevărat România?”. Deoarece lucrurile merg atât de sistematic de prost în țară, singurul răspuns care ne mulțumește este unul care pune chestiunea de motive în termeni de responsabilitate și vină. Răspunsul la întrebarea privitoare la rău indică inconturnabil spre un vinovat. Prin urmare, adevărata întrebare este: „cine guvernează cu adevărat România?”.

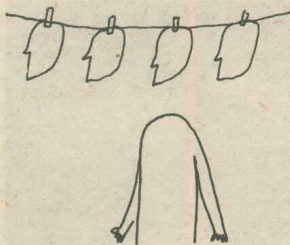
În fața noastră stau două posibilități: fie adoptăm punctul de vedere al teoriilor conspiraționiste, și atunci neputința în care ne găsim este consecința intențiilor cuiva anume, iar *acela* conduce de fapt România; fie adoptăm punctul de vedere potrivit căruia răul provine dintr-un consens al incompetenței, al corupției și al prostiei, și atunci România e guvernată de cirdășii. Primul punct de vedere pare a fi susținut de faimoasa declarație a președintelui Constantinescu de acum câteva luni, cind acesta a făcut observația că *doar* alegerile au fost cîștigate în noiembrie 1996, *puterea reală* rămînînd încă a fi cucerită. În același sens poate fi interpretată depeșa *France Presse* din 9 martie a.c., care informează că „securitatea este încă omniprezentă în toate eșaloanele statului”. Dar, se poate argumenta, dacă puterea legală nu conduce, iar puterea reală este ocultă, atunci cum pot fi explicate solidarizările puterii legale cu acte, comportamente și decizii ale „puterii oculte”? Altfel spus, dacă ministrul „X” nu are puterea reală – cum se pretinde, atunci de ce acesta se solidarizează sistematic cu pasivul și cu logica instituțională care, putem prezuma, emană de la „puterea ocultă”? Răspunsul este mult mai puțin simplu decît pare la prima vedere.

Conspirație și/sau consens?

La această întrebare, nu intenționez să ofer un răspuns în termeni de scenariu ocult. Cred că ideea unui scenariu ocult este inutilă din două motive. Întîi, pentru că orice conspirație suficient de întinsă, altfel spus una care să implice dimensiunea unei țări, este sortită eșecului. Argumentul meu este următorul. Admit că mulți oameni fac scenarii, că încearcă să le pună în aplicare și că tragerea de sfori este principala ocupație a majorității oamenilor care vor și posedă puterea. Oamenii completează, e adevărat, dar ei ating, prin conspirație, scopuri pe care nu și le-au propus și care, cel mai adesea, sunt contrare intențiilor inițiale. Datorită complexității intrinseci a sarcinii de a face mase mari de oameni și un număr însemnat de instituții să acționeze după instrucțiuni secrete, intențiile complotiștilor sunt, cel mai adesea, induse în eroare. Din acest motiv (și datorită faptului că singura formă de cunoaștere pe care pot miza complotiștii este cunoașterea instrumentală, care nu epuizează *într-o* cunoaștere) nu cred în valabilitatea teoriilor conspiraționiste. Prin

urmare, sunt convins că oamenii completează; dar, atunci cînd este vorba de conspirații așa zicînd planetare, șansa de a-ți atinge prin complot obiectivele este atât de redusă, încît nu merită cu adevărat luată în seamă.

Al doilea motiv este că neputința guvernării poate fi foarte bine explicată și fără a presupune un complot ocult. Consensusul incompetențelor, universalitatea prostiei și cirdășia corupției sunt cel mai adesea suficiente pentru a explica eșecul oricărei guvernări. Însă, în cazul special al guvernului Ciorbea, mai există o cauză de poticnire, care constituie, probabil, principala originalitate a guvernării din România. Dincolo de datele actualei crize politice (generată, în cea mai mare parte, de agenda ascunsă a PD), originalitatea care ar putea explica

abulia guvernării Ciorbea îmi pare a fi *dorința de a guverna fără a fi în guvern*, pe care o manifestă cu vehemență aproape oricine crede că are un cuvînt de spus în țara aceasta.

Setea de a fi în frunte

Să vedem, pe scurt, cine, în afară de guvern, are aspirația de a guverna în România.

Voi începe cu președinția. Președintele aspiră să guverneze, deoarece se implică în jocul politic, emite decizii executive prin intermediul Consiliului Suprem de Apărare a țării, postulează, pe deasupra Constituției, noi instituții fundamentale ale țării (cum ar fi Armata și Biserica), face politică externă, face politică de personal în ministere, luptă împotriva corupției, dă indicații justiției, impune demiterea unor miniștri.

Președinția nu este însă singura instituție care interferează cu guvernarea din România. Deciziile guvernării sunt decisiv influențate și de partidele care nu participă la guvernare. Prin intermediul protocolului de funcționare al Consiliului de Coordinare Politică a Coaliției (abreviat, în mod dizgrațios, Cocopoco), Partidul Democrat, care s-a retras din guvern, guvernează totuși. PD condiționează sprijinul parlamentar acordat guvernului de recunoașterea dreptului său de veto asupra *tuturor* inițiativelor guvernului, executive și legislative. Prin intermediul acestui tip de cenzură, România este guvernată și de partidele care nu participă nominal la guvernare. Forța lor decurge din capacitatea de a șantaja: în România, este puternic cel care posedă o putere de șantaj mai mare.

Dar lucrurile nu se opresc aici. Prin puterea politică și de șantaj pe

care o au, și sindicatele pretind să participe la deciziile guvernării. Această pretenție absurdă a fost acceptată de guvern și face deja parte din regula „normală” a jocului. Liderii sindicali își dau cu părerea asupra fiecărei decizii a guvernului, cer numirea sau demiterea anumitor funcționari publici, șantajează cu scoaterea masei salariale în stradă, se pronunță asupra politicii de privatizare, cer să fie consultate asupra oricărei inițiative guvernamentale care îi afectează pe salariați. Și, cum nu există decizie de guvern care să nu îi afecteze pe salariați, guvernul, potrivit voinței liderilor de sindicat, ar trebui să ceară aprobarea sindicatelor pentru *toate* inițiativașele sale.

Nu numai președinția, partidele non-guvernamentale și sindicatele pretind să participe la guvernare. Și presa aspiră să guverneze. De cînd s-a împămîntenit instituția națională a *talk-show*-ului nocturn, membrii guvernului au căpătat două locuri de muncă: unul, dimineața, la guvern, al doilea, noaptea, la televiziune. Din furnizor de informație și de comentariu, presa a devenit un important factor de putere politică. Amestecînd incisivitatea cu agresiunea, cîțiva baroni ai presei, impuși realizatorilor de emisiuni de către patronii posturilor private de televiziune, pot reduce la tăcere orice ministru și demonstrează celor care îi privesc ca pe niște justițari ai nației că adevărata postură democratică a unui ministru este să se bilbie servil în fața camerelor de luat vederi. Miniștrii și înalții funcționari publici au dezvoltat un soi de dependență autistă față de aceste emisiuni, deoarece imensul lor prestigiu mediațic a reușit să înlăture pe nesimțite, în ochii opiniei publice, criteriul eficacității ministeriale în favoarea cultului bigot al imaginii publice. Cu cît cultul imaginii publice este mai universal împărțit, cu atît puterea presei asupra guvernului este mai mare și, în consecință, voința baronilor presei de a acționa ca un factor de putere substituit guvernului va fi mai pronunțată și, aș spune, cu șanse mai mari de succes.

Concluzii

Președinția, partidele, sindicatele, presa, toate aceste instanțe, de fapt, guvernează. Acțiunea lor e departe de a fi coerentă și, de aceea, efectul acestor centri bastarzi de putere executivă asupra capacității guvernului de a guverna este distructiv. Trăsătura cea mai izbitoare a acestei dispersii de putere este proliferarea vorbăriei și

sistarea responsabilității. Multiplicarea instanțelor de putere și, deci, diminuarea coerenței de acțiune a instanțelor guvernamentale s-a tradus, la nivel public, prin dominația absolută a trîncănelii și a datului cu părerea. Asistăm la o proliferare malignă de instanțe guralive și îngîmfate, toate, firește, „instituționale” și „legale”, care contribuie decisiv la temporizarea și estomparea puterii executive. Cred că această proliferare este una din consecințele perverse ale faptului că, la noi, chestiunea limitării puterii este considerată inactuală. Pentru a evoca încă o dată butada cîștigării alegerilor dar nu și a puterii reale, să remarcăm că, aici, „real” este luat în înțelesul de „deplin”, de „total”. Este ca și cum tot ce aspiră la putere, la noi, încă mai aspiră la o putere nelimitată, la un soi de auto-promovare universală. Deoarece *dorința de a guverna fără a fi în guvern* este, în esență, o consecință a ilimitării puterii, cred că discuția despre ineficiența guvernării conține în mod natural și o componentă privitoare la limitarea reciprocă a instanțelor de putere. Faptul că toate instanțele tind să se substituie tuturor celorlalte, în încercarea de a dobindi o cît mai mare parte de putere totală, are și implicația paradoxală că nici o instanță nu are cu adevărat, la noi, toată puterea de care ar avea nevoie pentru a-și atinge eficacitatea instituțională scontată. Faptul că justiția nu a rezolvat nici un caz de corupție, că nu există nici un terorist condamnat, că asasinii lui Gheorghe Ursu sunt bine mersi nu poate fi decît consecința incapacității justiției de a-și cuceri domeniul de putere care îi e specific. La noi, tendința oricărui fel de instanță de a dobindi o putere nelimitată este strîns legată de incapacitatea instituțiilor de a intra în posesia puterii lor legitime.

La întrebarea „cine conduce cu adevărat România?” răspunsul meu este: nimeni și prea mulți. Nimeni, deoarece inițiativa de putere fiind prea dispersată, și responsabilitățile sunt difuze, iar centrul de inițiativă s-a diluat. Prea mulți, deoarece puterea însăși, la noi, a devenit anarhică, în sensul etimologic al cuvîntului: altfel spus, puterea guvernului este lipsită atât de temei, cît și de un centru recunoscut al conducerii. De regulă, anarhia este exterioară: ea vine dinafară, împotriva ordinii dinăuntru. La noi, anarhia este interioară: ea este forma legală, admisă de toți, sub care se manifestă dispersia executivă a puterii. Nelimitate intern, puterile tind să se uzurpeze extern, prin revendicări haotice.

MEMIRA

Colecția PURGATORIU

Emil Brumaru
DINTR-O SCORBURĂ DE MORCOV
(Versuri)

Mihai Ursachi
NEBUNIE ȘI LUMINĂ
(Versuri)

Colecția TOTEM

Luca Pițu
LA CAFENEUA HERMENEUTICĂ

Comenzi: C.P. 26-38 București

ION DIACONESCU

Temnița. Destinul generației noastre

În 1985, Ion Diaconescu și-a redactat amintirile despre cei 17 ani petrecuți în închisorile comuniste.

Memoriile, intitulate *Temnița. Destinul generației noastre*, vor apărea peste câteva zile la editura Nemira. Însoțit de o prefață a doamnei Zoe Petre, volumul va fi inclus în seria cu care Nemira participă la Târgul de Carte de la Leipzig.

Nu e nevoie să spunem foarte multe lucruri despre importanța documentară a memoriilor lui Ion Diaconescu. Autorul descrie fapte brute, pe care le comentează lapidar. Stilul e cînd grav, cînd ironic, dar judecata e echilibrată. Astfel, Ion Diaconescu ne vorbește despre suferințele îndurate de deținuți, dar și despre naivitățile lor, despre prostia gardienilor, dar și despre manipularea grosolană practică de administrația penitenciarelor.

Prezentăm cititorilor revistei „22” o parte din capitolul al XII-lea al cărții, care are ca obiect detenția de la Rîmnicul Sărat.

(Cristian Preda)

Izolarea totală

Nu-mi amintesc precis cum s-au desfășurat lucrurile după ce am intrat pe ușa clădirii penitenciarului de la Rîmnicul Sărat și pînă m-am trezit de unul singur în noua mea celulă.

Parcă am trecut printr-o cameră de triere, unde am fost echipat cu haine obișnuite de pușcăriaș și, după percheziția de rigoare, mi s-a luat tot bagajul, rămînînd „în dotare” cu ce aveam pe mine. Îmi amintesc totuși cu precizie graba și atmosfera conspirativă în care se executau toate aceste operații: era mai teribil ca la Securitate! De asemenea, îmi minte că, în ciuda vitezei cu care am traversat distanța de la intrare pînă la ușa celei, am putut să zăresc înfățișarea interioară a clădirii.

Era în genul celularului mare de la Aiud, însă părea o miniatură a acestuia, cu un hol spațios la mijloc și cu celulele înșirate pe două niveluri, de o parte și alta lateral, totul la o scară foarte redusă. Nu arăta mai mare decît un vechi conac boieresc. Și celulele erau puțin mai mici, avînd doar 3,5 metri în lungime în loc de 4 metri, dar acest lucru deranja foarte puțin, dat fiind faptul că nu împărțeam spațiul cu nimeni.

Odată intrat în celulă, am făcut dintr-o privire inventarul „bunurilor în folosință”: se aflau acolo un pat de fier cu saltea de paie și chiar cu ceasfă pe el, o pătură, o sobiță pentru cărbuni ca aceea din zarca Aiudului, un scaunel rudimentar și foarte scund, identic cu aceea folosită de țărani, pe vremuri, în jurul meselor lor rotunde și, desigur, cele două tinete care erau, de fapt, două ciubărșe de lemn.

Nu părea să fie mai rău decît în alte părți, însă am remarcat din capul locului că fereastra, de dimensiuni reduse și oblonită, era amplasată foarte sus, astfel încît cu mare greutate, doar cățărîndu-te pe pat și agățîndu-te de zăbrelele ei, ai fi putut zări ceva afară, dacă vreo crăpătură în oblon îți-ar fi permis, eventual, acest lucru.

După aceste prime constatări, m-am culcat și am adormit imediat. Trecuse de miezul nopții și eram obosit de pe drum. Abia adormit, m-a trezit o bătaie stridentă de clopot. Era ora 5 dimineața. Cu această ocazie, mi s-a comunicat, fiecărui în parte, programul: deșteptarea în fiecare zi la ora 5, prin bătaia clopotului. După deșteptare, deținuții trebu-

iau să-și facă patul după o tehnologie precis indicată și, din acel moment, pînă la ora 10 seara, era strict interzis să te mai atingi de el! În tot acest timp aveai voie să te plimbi liniștit în celulă sau să stai pe scaunel, cu fața la vizetă, în așa fel încît gardienii să te poată privi în orice moment.

Ștînd pe scaunel, nu aveai cum să dormi, iar dacă erai surprins în această gravă culpă, erai pedepsit. De asemenea, nu aveai voie să faci zgomot în celulă, și nici să te cațări la fereastră; nu îți era permis să ciocăni sau măcar să atingi zidurile pentru a încerca să stabilești o legătură cu ceilalți deținuți.

Cînd ni s-a dat masa, am aflat și alte restricții. Astfel, după ce mîncam, gamela și lingura erau scoase din celulă, ca să nu rămînă nici un obiect metalic și, în genere, nici un obiect în afară de cele cu care era dotată celulă.

Pe parcurs, aveam să luăm cunoștință de multe alte interdicții pe care noi, în ciuda faptului că aveam o vechime de zece ani în pușcărie, nu le mai înfîlîsem. Era, de pildă, pentru prima dată,

ca să nu se creeze posibilitatea unor discuții de la om la om.

Cînd eram scos la aer, tot de unul singur, eram escortat de același gardian pînă în curte, de multe ori trebuînd să parcurg coridorul cu ochelari negri, pentru a nu zări ceva nepermis prin hol. În curte te plimbai de unul singur sub stricta supraveghere a securistului din prepeleac. Trebuia să mergi liniștit, fără să te apleci pentru a ridica eventual ceva de pe jos, cu capul plecat, fără a ridica ochii ca să vezi cerul sau pe securistul de pază. La cea mai mică abatere, securistul bătea clopotul, gardianul venea și te readucea în celulă, apoi urma pedeapsa.

Cam la două săptămîni o dată eram duși la baie, dar cu aceleași măsuri teribile de izolare. Un gardian te escorta pînă acolo, el ședea tot timpul lîngă tine, el deschidea și închidea robinetul de apă, el te aducea înapoi. Nu zăraai pe nimeni altcineva!

În concluzie, se pusese la punct un sistem draconic pentru a ne distruge toate resorturile sufletești. Cei care su-

Ion Diaconescu și Corneliu Coposu

includînd și perioadele de anchetă de la Securitate, cînd ți se interzicea ca, în timpul zilei, să dormi sau să stai pe pat ori pe jos.

De asemenea, măsurile de izolare, neîntîlnite nici la Securitate, depășeau orice închipuire! În conformitate cu măsurile luate, deținutul nu trebuia să mai vadă nici o altă ființă omenească, în afară de gardianul din tură care își îndeplinea serviciul matinal, fără să-ți adreseze nici un cuvînt.

Cei care serveau mîncarea erau niște plautoane de drept comun, dar, în cinci ani și jumătate cît am stat acolo, n-am zărit pe niciunul, nici măcar o dată. Plautoanele îți puneau gamela la ușă și, după plecarea lor, gardianul îți deschidea, iar tu, fără să ieși din celulă, întindeai mîna și luai gamela. Cu tinete se proceda la fel. Le scoateai afară, la ușă, plautoanele le goleau și apoi le băgai înapoi fără să zărești pe altcineva în afară de gardian.

Cînd intrau persoane străine în celulă — inspecții superioare, procuror, medic, careva din administrație —, aveai obligația să te întorci cu fața la perete, în fundul celei, și apoi, numai dacă respectivii ți se adresau, de cele mai multe ori cu un onomatopeic „psst!”, aveai dreptul să te întorci ca să răspunzi la întrebări. Nimeni nu intra de unul singur în celulele noastre, ci întotdeauna însoțit măcar de gardianul de servi-

pravițuieră perioadelor de exterminare prin foamete și torturi urmau să fie acum distruși psihic prin aceste nemaiîntîlnite măsuri de izolare.

De fapt, regimul de la Rîmnicul n-a fost decît o exacerbare, pînă la limitele extreme, a măsurilor de izolare care începuseră să fie introduse, după 1953, în toate pușcăriile. Se poate spune că se perfecționaseră mijloacele de tortură: în locul foamei și al bățăilor cu urme vizibile, se practica o acțiune concertată asupra psihicului, cu urme mai puțin vizibile, dar cu efecte sigure în timp.

Corneliu Coposu, Ion Puiu și... Ilije Javap

Pentru moment, din cauza experienței mele de vechi pușcăriaș, n-am fost prea impresionat la aflarea restricțiilor. Mi-am amintit de dictionul care spunea că în pușcărie orice măsură durează trei zile, diction care din păcate nu prea s-a adevărat, și m-am gîndit deîndată să găsesc mijloacele care să-mi îngăduie să eludez aceste restricții.

Cea mai la îndemînă cale pentru a sparge zidul izolării era să stabilești legătura cu celulele vecine din jur. În consecință, chiar din dimineața primei zile, cu ochii țîntă la vizetă, pe unde puteam fi spionat de gardian, am început să ciocănesc cu prudență în peretele ce mă despărțea de vecinul din dreapta.

Spre satisfacția mea, mi s-a răspuns! Dar vai, vecinul meu nu știa nici Morse, nici un alt alfabet mai ca lumea din cele care circulau prin pușcărie. Cu-noștea, sau a imaginat atunci, cel mai primitiv alfabet posibil, care consta din ciocăneli în zid în ordinea alfabetică a literelor: o bătaie pentru „a”, două pentru „b”, trei pentru „c”. Era un sistem extrem de dificil, pe care îl știam și eu, așa că pînă la urmă ne-am înțeles.

Spre marea mea bucurie, am descoperit că vecinul era Cornel Coposu. l-am propus imediat să-l învăț Morse, el a acceptat cu entuziasm și am trecut imediat la acțiune.

Adaptarea alfabetului Morse pentru a putea fi ciocănit în zid de către deținuți se făcea prin înlocuirea liniei printr-un punct dublu; ritmul bățăilor permitea cu ușurință să distingă punctele duble, adică linia, de punctul propriu-zis. Eu învățasem Morse cu ani în urmă, tot în pușcărie, din spirit de prevedere, fără să fiu nevoit să-l folosesc, căci, pînă la Rîmnicul Sărat, existau alte posibilități de contact între noi, mult mai lesnicioase. Acum, însă, această prevedere se dovedea de mare utilitate!

În condițiile de la Rîmnicul, cu o atît de strictă supraveghere, era foarte greu să-l înveți Morse pe un coleg aflat în altă celulă, căci trebuia să faci mereu apel la un alt alfabet de referință. Dar Cornel Coposu s-a dovedit un elev excepțional și astfel am reușit, în câteva ore, să-i transmit alfabetul: un adevărat record! Din acel moment, nu mai eram singur în noua pușcărie; eram deja doi!

Cornel, la rîndul lui, a stabilit tot prin Morse legătura cu vecinul din dreapta, adică inginerul Puiu, și astfel am devenit trei!

Din păcate, firul s-a întrerupt aici, deoarece am aflat că Puiu nu mai avea vecin în dreapta lui, el aflîndu-se în prima celulă din această ramură, situată la parter, în stînga celularului.

Îmi rămînea mie obligația să încerc prelungirea firului, deschizînd legătura în partea stîngă. Chiar a doua zi după stabilirea legăturilor cu Cornel și Puiu, am ciocănit în peretele din stînga și, după mai multe insistențe, mi s-a răspuns. Culmea a fost că respectivul a început să-mi transmită un mesaj într-un alt alfabet, pe care de asemenea îl cunoșteam. Era un alfabet destul de greoi, ce consta din împărțirea literelor în grupe de cîte cinci; pentru fiecare literă trebuiau bătute, în ordine, cîte două serii de semne distincte, una reprezentînd poziția grupei și cea de a doua pe cea a literei.

Acest sistem se folosisese la Aiud prin anul 1948, dar, după introducerea alfabetului Morse în pușcărie, nimeni nu l-a mai utilizat. Mesajul recepționat de la vecinul din stînga suna astfel: „Aici Ilije Javap de Otsas”. Am încercat să-i transmit și eu cine sînt, tot în respectul alfabet, dar el îmi făcea impresia că nu înțelege și repeta într-una: „Aici Ilije Javap de Otsas”.

O zi întreagă, toate încercările de a mă înțelege cu el au fost zadarnice: el bătea întruna același mesaj. În aceste condiții, am tras concluzia că respectivul nu știe românește, mai ales că nici

TEODOR MELESCANU,
președintele
Alianței pentru România

„România este o țară care a ratat...”

Cum vedeți situația externă a României acum? E ea mai bună decât ați lăsat-o, sau nu?

Aș spune că e o situație diferită de cea pe care am lăsat-o. În momentul în care am plecat, România era unul din candidații cu șanse la admiterea în structurile europene și euro-atlantice.

Se spune că șansele erau mai mult formale decât reale.

Formale sau reale, România era într-un pluton de țări care pomeau de pe aceeași poziție în cursa integrării. Or, la ora actuală România este o țară care a ratat și admiterea în NATO, și în UE. Deci, aș spune că asta e, pentru mine, principala diferență față de situația dinainte.

Ați fi putut face mai mult, dacă erați în continuare la conducerea ministerului?

E foarte greu să te joci de-a istoria: ce-ai fi fost dacă? Nu știu dacă aș fi făcut mai mult, dar aș fi făcut mai bine, în orice caz.

Ce anume ați fi făcut mai bine?

Tot ceea ce înseamnă pregătirea procesului respectiv la nivel diplomatic. N-aș fi putut să fac mai mult în ceea ce privește evoluția internă.

În privința procesului diplomatic, ce ați fi făcut în plus față de, să spunem, succesorul dumneavoastră, domnul Adrian Severin?

Mi-e greu să fiu categoric, pentru că nu știu ce a făcut domnul Severin. Știu ce am văzut din presă că a făcut și cred că o serie de lucruri, inclusiv luări de poziție ale domniei sale, nu i-au făcut mare serviciu.

Ca, de exemplu?

Tot ceea ce ține de managementul relațiilor cu Federația Rusă, ca și luări de poziție la Consiliul Europei, de criticele cunoscute, în care alți membri au fost aspru admonestați de către ministrul român de Externe. Nu au fost neapărat lucruri care să ne ajute în eforturile pe care le-am făcut de integrare în NATO și în UE. Dar, aș adăuga imediat că elementul esențial mi se pare totuși a fi lipsa de performanță a economiei românești, atunci când deciziile au fost adoptate. Repet, cred că aș fi putut face mai bine lucrurile pe plan diplomatic. Nu știu în ce măsură aș fi putut influența lucrurile pe plan intern.

Cind s-a pus chestiunea aderării la NATO, în iulie, la Madrid, performanțele guvernului Ciorbea, în acel moment, erau promițătoare. Ele nu erau, însă, încă convingătoare. Deci nu guvernul Ciorbea părea acuzat, ci guvernul anterior, din care ați făcut parte.

Eu cred că asta e un joc foarte interesant, dar care nu duce la absolut nici

„Nu știu dacă aș fi făcut mai

un rezultat. Nu mi se pare esențial să căutăm acum dacă atunci vinovat era guvernul care era la putere de 7 luni, cei care guvernaseră țara timp de 7 ani sau cei care guvernaseră țara în urmă cu 70 de ani. Mi se pare complet iluzoriu să crezi că un sistem cum este sistemul economiei și societății românești poate fi schimbat în 7 luni sau chiar în 7 ani. România era judecată pe baza performanțelor de atunci, pe care le avea ca rezultat al unei întregi stări pe care o avea în spate. Dacă dorim, putem căuta responsabilul, dar mi se pare un lucru totuși secundar și extrem de discutabil.

„Criteriul competenței a fost grav afectat după 1996”

Căutăm un responsabil nu pentru a găsi țapi ispășitori, ci pentru a ști ce-i de făcut. Dar, bun. Să mergem mai departe. De ce ați înființat APR?

Aș spune că, desigur, sînt multe gînduri, multe explicații care pot fi pronunțate.

Dați-mi-o pe cea esențială!

În condițiile în care a început să se deterioreze imaginea guvernului actual și în condițiile în care lumea, în marea sa majoritate, nu dorea să se întoarcă la guvernul anterior, cred că apare destul de clară necesitatea unei alternative, altă la actuala majoritate, cit și la actuala opoziție. Aceasta a fost ideea principală care a stat la baza înființării unei forțe politice care se dorește a fi o a treia forță. La care se adaugă considerente de moralitate, de experiență și anumite dezamăgiri pe care le-am suferit cu toții în politică și probabil și în viața socială.

Sinteți sau vă definiți ca un partid social-democrat?

Noi ne definim ca un partid de centru-stînga, un partid care se inspiră de la principiile social-democrației moderne europene, dar care, în același timp, promovează măsuri cu caracter liberal în domeniul economic. Pe scurt, sîntem un partid care dorim să împărțim bogăția națională după principiile justiției sociale și echității, dar sîntem conștienți de faptul că, înainte de a distribui pe baza principiilor justiției și echității, trebuie produsă această bogăție. Or, într-o țară supercentralizată, superetăzată, cum este România, o politică în domeniul economic, de liberalizare, este absolut necesară. Am dori să ajungem, într-adevăr, la o relansare economică la nivelul societății românești.

De ce a plecat la dumneavoastră filiala din Ploiești a Partidului Liberal, cu domnul Adrian Moroianu în frunte?

Vreau să precizez că nu e plecarea filialei. Ea s-a făcut pe baza unor cereri individuale, care, într-adevăr, au cuprins marea majoritate a membrilor filialei Partidului Liberal. Mi se pare că e o confirmare a faptului că în programul nostru politic și în oferta noastră politică există suficiente elemente cu caracter liberal care să poată determina o asemenea decizie a unei organizații, anume, a uneia dintre cele mai puternice organizații ale PL.

Dar și actuala coaliție de la putere are acest caracter mixt. Prin ce vă distingeți de aceste partide? Aveți o trăsătură pe care o considerați caracteristică?

Dacă mi-ați pus întrebarea în felul acesta, dacă pornim de la ideea că elemente ideologice asemănătoare există și în rîndul partidelor din actuala coaliție și

dacă îmi cereți să fac diferența, aș spune că diferența este că noi sîntem o echipă de oameni care va avea și capacitatea de a realiza în practică ceea ce ne propunem. Nu va rămîne la nivelul ofertei politice. M-ați întrebat de motivele creării acestui partid. Unul dintre motive a fost de a restabili criteriul competenței și profesionalității în societatea românească, un criteriu care a fost grav afectat în urma alegerilor din noiembrie 1996.

Să înțeleg că pînă atunci România a fost guvernată de competențe și de atunci de incompetențe?

Nu. Eu cred că această tentație de a vedea lucrurile în alb și negru nu este corectă și nici benefică. Aș vrea să spun un singur lucru. Pedeserizarea a fost o glumă față de cederizare. E o diferență de proporții evidentă.

Dacă ați participa la o coaliție, acum, în viitor, n-are importanță cînd – probabil că numai coaliții se pot realiza în România –, cu actuala *Lege electorală*, n-ați preconiza tot o formă de algoritm?

În nici un caz. Primul lucru, dacă vreți, poate chiar una dintre condițiile pe care le-am pune, este adoptarea rapidă a *Legii funcționarului public*. O lege care să dea stabilitate, autoritatea necesară și să redea demnitatea funcției publice.

Din păcate, *Legea funcționarului public* nu o avem nici acum și n-am avut-o nici în timpul guvernării la care ați participat.

Da, este un fenomen foarte interesant pe care îl subliniați dumneavoastră prin întrebarea pusă.

De fiecare dată, opoziția cere a doptarea cît mai urgentă a *Legii funcționarului public*, iar cînd vine la putere amină cît poate.

Așa este. Toate partidele cer, fac presiuni pentru adoptarea *Legii funcționarului public*, cei de la guvern se lasă întotdeauna rugați. Pentru că, evident, în sistemul administrativ cu prefecți nu îți este totuna, în momentul cînd ești la guvernare, cine dă ordine prefectului.

Aici ați fi pentru modificarea sistemului cu prefecți?

Sigur. Unul din elementele esențiale pentru construirea unei României moderne, în opinia mea, este adoptarea unor măsuri în spirit european, de autonomie locală și descentralizare. Alianța pentru România a făcut primul pas aplicînd aceste principii în cadrul partidului.

„Am lucrat cu «materialul clientului»”

Cît timp ați fost ministru de Externe ați avut în subordine ambasadele, pe ambasadori, pe funcționarii ambasadelor. Acest personal a fost foarte adesea criticat, și cred că întemeiat, atît pentru incompetență, dar și, uneori, să spunem, pentru atitudini lipsite de curtoazie față de cetățenii români sau străini care aveau de a face cu ambasadele României. Ce aveți de spus?

Aș spune că denumirea aceasta generică de „ambasadele României” acoperă foarte multe lucruri și, de cele mai multe ori, foarte puține din competența ministerului și ministrului și foarte multe din competența altor instituții și ministere. Ca și în multe alte domenii, și în domeniul diplomatic am fost într-o perioadă de tranziție, în care am lucrat cu „materialul clientului”, o perioadă în care am fost confrunțați cu o ruptură foarte mare de generații și în care cei vechi aveau moravuri vechi, iar cei noi nu prea aveau de la cine să învețe. A fost o perioadă care, din păcate, mai continuă. Dar afirmațiile respective nu mi se par corecte față de un grup de oameni, funcționari civili care, în marea lor majoritate au, aș zice, și o bună pregătire, și un grad de spirit etic, de moralitate și

chiar spirit patriotic. Nu cred că trebuie ajuns la ideea că ceea ce caracterizează serviciul diplomatic românesc este incompetența, lipsa de profesionalism sau atitudinea arogantă.

Nu generalizăm. Totuși, unele ambasade au importanță mai mare. S-au spus și s-au scris lucruri foarte aspre, de exemplu, despre Ambasada României de la Bonn, în vremea mandatului dv. De ce n-ați schimbat personalul?

Aici este un sistem puțin mai complicat. Răspunderea este a Ministerului de Externe, dar ambasadorii nu sînt numiți de ministrul de Externe, ci de șeful statului, la propunerea ministrului de Externe. Cît am fost ministru de Externe – poate asta m-a și diferențiat de domnul Severin –, eu n-am venit cu o propunere publică, în presă, dacă n-am pregătit-o suficient, dacă știam că nu are șansă de a trece. Nu m-a interesat aspectul mediatic, ci aspectul practic, de lucru, al capacității de decizie. V-ați referit la ambasada de la Bonn. Îmi face mare plăcere să vă spun că în perioada respectivă am încercat în două rînduri să-l conving pe actualul ministru de Externe, domnul Andrei Pleșu, să accepte o asemenea numire. Și, din păcate, am fost refuzat. Deci, al doilea element este acesta: de a ține cont că e rîu cu rîu, dar e mai rău fără rîu. Și nu cred că e o idee bună, așa cum s-a procedat după alternația la guvernare, de a rechema ambasadori și de a nu trimite pe nimeni în loc. Altfel mi se pare un simplu exercițiu cu caracter propagandistic sau mediatic, ceea ce nu m-a interesat cînd eram ministru de Externe.

„Am o explicație care v-ar putea părea mai metafizică”

Aveți o explicație pentru actuala criză politică a coaliției de la putere?

N-aș vrea să revin la toate argumentele cunoscute, de la diferențele ideologice pînă la cele de mentalitate între membrii Cabinetului, de la orgolii și personalitatea unor miniștri și pînă la acuzațiile foarte grave pe care și le-au adus. Dar eu am o explicație care v-ar putea părea mai metafizică: cred că principala problemă cu care a fost confrunțată actuala majoritate, și care este una din marile probleme ale societății românești, o constituie lipsa culturii dialogului și a negocierii politice. Nimeni nu-și închipuie că într-un guvern de coaliție ai lteceva decît o negocierie continuă pentru a determina care sînt ariile, zonele de acțiune comună, în care acțiunile, și care cele în care trebuie să continui pînă vei găsi o anumită linie comună de conduită.

Explicația aceasta nu conduce la pesimism. Cum credeți că s-ar putea completa această încultură a dialogului, a societății românești sau a clasei politice românești?

Eu nu sînt pesimist. Mi se pare, tocmai, că reacția pe care societatea, electoralul o are față de criză și față de modul la care este tratată, la nivel politicianist, este și aceasta o lecție pe care o învățăm și cred că ea nu va trece fără ca oamenii politici să înțeleagă mesajul pe care ni-l dă societatea.

Partidul dumneavoastră va sprijini proiectul de buget care va fi prezentat de Guvern, în curînd, în Parlament?

Noi sîntem conștienți de faptul că *Legea bugetului* este una absolut necesară, mult întîrziată, fără de care România nu poate gîndi serios la desășurarea vieții sale normale. APR, ca partid care este preocupat de asigurarea stabilității și care crede că, în anumite cazuri, este mai bine să pui interesul național înaintea interesului de partid, este una dintre forțele politice care dorește să se implice pozitiv și constructiv în

mult, dar aş fi făcut mai bine"

Interviul realizat de
ANDREI CORNEA

toată dezbaterea care va avea loc pe marginea bugetului. Chestiunea esențială care se pune este de parametri ai bugetului. Noi simțim conștienți că va fi un buget de austeritate, simțem de acord că situația e foarte grea și trebuie făcute niște sacrificii. Dar aceste sacrificii nu trebuie făcute doar pentru a amâna cu un an colapsul economic, ele trebuie făcute în ideea că prin ceea ce se va întâmpla în acest an de sacrificii vom crea un minimum de condiții pentru lansarea economică. Acesta va fi criteriul nostru fundamental de apreciere și, în final, de adoptare a unei poziții, ca în viitoarea Lege a bugetului să fie inclus un minimum de dispoziții care să ne dea nouă cât de cât certitudinea că aceste sacrificii pe care ar trebui să le facem cu toții și pe care le cerem populației să reprezinte o bază, în același timp, ca în anul viitor economia României să se relanseze.

„Eu nu mă simt dominat de legenda Meșterului Manole“

Chiar acum s-au dat publicității niște cifre care indică o datorie de aproximativ 10.000 miliarde de lei ca datorii ale unor regiilor autonome și societăți comerciale mari care nu și-au plătit datoriile și acesta este unul dintre motivele esențiale pentru care bugetul va avea atâtea găuri anul acesta. Veți fi de acord că o parte din aceste întreprinderi să fie unele închise, unele restructurate, așa cum se preconizează în programul anunțat?

Fără îndoială că și noi simțem de acord cu necesitatea restructurării și chiar a diminuării ori închiderii activității unor întreprinderi mari cu capital de stat. Cu o singură condiție: ca în paralel să fie adoptate măsuri foarte clare de stimulare a întreprinzătorilor mici și mijlocii, pentru a fi capabili prin activitatea pe care ei o generează să compenseze, să absoarbă șocul economic și social pe care îl va reprezenta diminuarea sau chiar închiderea activității unor întreprinderi mari cu capital de stat. Nu trebuie să fii mare economist ca să înțelegi că, dacă se închide fabrica de la Găești, va trebui să facem ceva ca să fie 20-30-50 de întreprinzători particulari care să producă mai multe frigidere decât producea tot Găeștii.

Dar problema este că fabrica respectivă, sau alta de același fel, produce frigidere, dar frigiderele nu se vând, lumea preferind să cumpere frigidere străine. Deci, o parte însemnată a industriei noastre a funcționat pe principii care nu erau cele ale economiei de piață. Îmi amintesc că domnul Coșea, care acum e prim-vicepreședintele partidului dv. și care înainte era ministrul Reformei, în guvernul Văcăroiu, susținea același punct de vedere reformist în anii '93-'94, dar urmarea tuturor acestor bune intenții a fost aproape nulă. Și atunci și, din păcate, în bună măsură, acum.

Aici ar fi mai corect din partea mea să-l las pe domnul Mircea Coșea să vă răspundă. Aș spune, totuși, că structurile economiei de piață au fost făcute în acea perioadă și, de fapt, ce se întâmplă acum nu este decât folosirea acelor structuri. Dar piața de capital, așa cum există în România la ora actuală, cu RASDAQ și bursele, este o creație a acelei perioade. Mie mi se pare o mare eroare faptul că fiecare guvern încearcă să ia reforma de la capăt, în timp ce în toate celelalte țări din zona noastră a existat un program de reformă care a fost urmat indiferent de personalitățile și culoarea politică a celor care au fost la guvernare. Consider că reforma a început în România în 1990, a continuat

și pe vremea domnului Văcăroiu și continuă și acum. Deși sînt român „verde” (nu pot fi acuzat de lipsă de patriotism), vreau să spun că totuși eu nu mă simt dominat de legenda Meșterului Manole, nu consider că ceea ce construim ziua neapărat trebuie să se dărîme noaptea.

Intr-adevăr, nimeni nu v-ar putea contrazice. Din păcate, toate guvernele de pînă acum au cam eșuat, mi se pare mie, cînd a venit vorba de reforma întreprinderii. Ce soluție vedeți? Totuși, șomajul ar trebui să crească, în cazul unei astfel de reforme? Partidul dumneavoastră ar accepta astfel de măsuri dure, care ar mări șomajul?

Nu neapărat. Vă spuneam că eu nu cred că șomajul este neapărat o consecință logică a reformei. Tot ceea ce ține de reformă, în viziunea noastră, în-

seamnă, pe de o parte, restructurarea marilor întreprinderi cu capital de stat, dar, repet, în paralel cu măsuri care să genereze și să dezvolte activitatea întreprinderilor mici și mijlocii. Mie mi se pare că una dintre caracteristicile întreprinzătorului, capitalistul român este faptul că el începe aproape de la zero și că nu există un real capital românesc.

Iertați-mă, au fost foarte mulți întreprinzători înainte, și sînt și acum destul, care au avut resurse enorme (mă refer la credite nerambursate etc.). S-a afirmat, chiar dacă deocamdată justiția n-a reușit să facă foarte multă lumină, că ei au beneficiat de sprijinul politic al guvernelor respective.

Este grav a pune semnul egalității între credit și escrocherie. Creditul mi se pare singura soluție pentru o economie unde nu există capital autohton. Singurul criteriu pe care îl accept este dacă creditul a fost dat pe baze economice. Iar răspunderea trebuie să treacă în sarcina celui care gestionează: a bancherului, a consilierului de administrație al băncii. Creditul trebuie să fie un instrument strict economic și acest lucru îl vom avea în vedere.

Nu măi că unul din motivele pentru care bugetul din acest an a avut mari dificultăți a fost și cel că au trebuit acoperite de la buget datorii enorme ale unor bănci care aveau credite nerambursate, făcute în timpul guvernărilor anterioare.

Foarte sincer, fără a da impresia că încerc neapărat să fii critic, foarte multe bănci s-au blocat la ora actuală. Am auzit că s-au stabilit grile care să împiedice luarea de credite neperformante. Nu se poate așa ceva. În toată activitatea bancară și de creditare, fiecare pornește de la ideea asumării unui risc. Chestiunea e de a limita acest risc și ca banca, în final, să-și obțină beneficiul. Repet, aceasta este o chestiune care trebuie discutată la nivel managerial, și nu politic.

Nu credeți că unul din principalele motive pentru care s-au acordat aceste credite neperformante mari a fost acela că majoritatea băncilor mari, importante sînt în continuare bănci de stat? Au fost așa în timpul guvernării Văcăroiu, sînt și acum așa. De altminteri, știți că FMI a considerat asta o mare nerealizare a guvernului Ciurbea. Veți sprijini o privatizare cit mai rapidă a băncilor de stat?

Fără îndoială că menținerea unui sistem în majoritate de stat creează și condiții pentru exercitarea influenței politice în domeniul financiar-bancar. Pornind de la această opinie, vreau să spun că simțim într-adevăr unul din partidele care sprijină ferm ideea privatizării sistemului bancar. Aș spune chiar că domnul vicepreședinte Mircea Coșea este autorul unei legi, încă din perioada guvernării PDSR, privind privatizarea băncilor. O lege care, din păcate, a căzut în Parlament. Simțem un partid care în mod clar se pronunță pentru privatizarea în sistemul bancar și introducerea principiilor de concurență și management, chiar și în cazul băncilor (companiilor, societăților) cu capital majoritar de stat. Într-o primă etapă, noi ne pronunțăm pentru privatizarea managementului, care trebuie să funcționeze strict pe criteriile economiei private - echipa de manageri.

N-am înțeles bine: ce înseamnă privatizarea managementului? Eu mă gîndeam la privatizarea proprietății.

Am spus că sprijinim privatizarea băncilor. Dar, chiar în perioada în care acest proces va mai dura, noi considerăm că este absolut necesar să fie privatizat managementul, cel puțin, adică trebuie să se acționeze la consiliul de administrație și management, indiferent de cine este proprietarul, pe criterii strict economice, în care fiecare să răspundă după performanțele instituției pe care o conduce. Simțem, repet, unii dintre cei care am sprijinit, prin membrii noștri, privatizarea băncilor.

„Nu va fi moral să accedem la Palatul Victoria pe scara de serviciu“

Care sînt partidele cu care colaborați sau cu care vă gîndiți să colaborați?

Sîntem un partid deschis dialogului cu absolut toate forțele politice. Sigur că prima tentativă este spre zona noastră normală, partide cu care împărțim aceleași preocupări de natură ideologică, dar și partide situate în imediata vecinătate a acestora - centru-stînga și un centru-

dreapta moderat sînt zonele noastre naturale de dialog și de coagulare.

Înțeleg de aici că nu veți colabora cu partidele considerate extremiste?

În nici un caz. Este unul din criteriile pe care le-am aplicat de la început.

Și cu PDSR veți colabora sau colaborați? Sau cu PD?

Sigur. Noi am făcut o ofertă foarte clară, am lăsat mesaje clare spre dialog. Un PDSR restructurat, modern poate fi un partener de dialog, tot așa cum PD este un partid care, ideologic, este foarte aproape de noi.

Să presupunem acum că guvernul Ciurbea va cădea, într-un fel sau altul. După ce vor începe negocierile pentru formarea unui nou guvern, ați putea accepta o colaborare într-un fel sau altul cu PD sau cu PNȚCD?

Fără îndoială că noi avem o abordare în trepte, dacă vreți. Pentru noi, cea mai bună soluție la ora actuală ar fi crearea unei noi echipe în cadrul celeiași majorități. Noi considerăm că există această majoritate, ea a rezultat din alegeri.

Condușă de un alt prim-ministru, probabil...

Condușă de un alt prim-ministru, eventual cu altă echipă... De multe ori simțem asimilați cu PD. Aș spune că, dimpotrivă, noi nu facem o fixație din chestiunea de persoane. Nu ni se pare că acesta este lucrul esențial, să insistăm ca să fie sau să nu fie o persoană sau alta. Ceea ce, pentru noi, e esențial este să avem garanția că va fi o echipă care funcționează ca o echipă și care are un program ce va fi sprijinit de coaliția majoritară. O echipă care să fie funcțională, care să dea garanții că va funcționa guvernul ca o echipă și cu un program pe care majoritatea să îl sprijine. Dar, repet, pentru noi aceasta este cea mai bună soluție: o altă echipă în cadrul celeiași majorități, cu acest sprijin care s-a decupat în alegerile din '96. A doua soluție, mai puțin bună, este a unui guvern minoritar CDR - PNȚCD în marea majoritate -, cu liberalii, cu PD, probabil cu UDMR. Un asemenea guvern minoritar nouă ni se pare oricum o soluție mai bună decît cea a alegerilor anticipate, dar mai puțin bună decît cea a unei echipe care să se bucure în continuare de un sprijin al majorității actuale.

Dar ați putea și participa, dacă vi s-ar oferi, bineînțeles, la guvern?

Nu. Ideea noastră este că simțem un partid de opoziție și, din punct de vedere moral, dacă vreți, nefiind un partid care s-a validat în alegeri, nu va fi moral să accedem la Palatul Victoria pe scara de serviciu. Dar asta nu exclude deloc o colaborare și un sprijin parlamentar pe proiecte specifice.

POLIROM

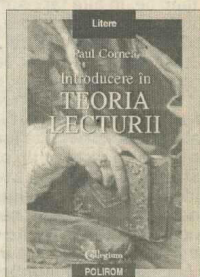
NOUĂȚI
martie '98Paul Cornea
Introducere
în teoria lecturii

„A sporii motivațiile lecturii, a îmbunătăți randamentul calitativ, al comprehensiunii, a crește abilitatea abordării plurale a textelor înseamnă a înmulți șansele individului de a se înțelege pe sine și de a-și înțelege pe alții. E un obiectiv major cultural, și nu numai cultural, la îndeplinirea căruia aportul școlii e hotărît, dar nu exclusiv.” (Autorul)

În pregătire:

Gilles Ferréol (coordonator) Dicționar de sociologie

Comenzi la: CP 266, 6600, Iași. Tel. & Fax: (032)214100; (032)214111; (032)217440
București, Bd. I.C.Brătianu nr. 6, et. 7. Tel.: (01)6138978
Brașov, str. Toamei nr.7, bl. 4, Tel. & Fax: (068)150318
E-mail: polirrom@mail.dntis.ro

NICOLAE CONSTANTINESCU

6 Martie 1945 – ziua în care a început

În excepționalul discurs de recepție la Academia Română din 29 mai 1940, Liviu Rebreanu a făcut una din cele mai frumoase pleoarii pentru unitatea pământ-țaran-sat: „Cine rupe această legătură sfântă, spunea el, rupe de fapt sufletul țaranului român”.
Cu 3 ani mai înainte, la 5 iunie 1937, și tot cu ocazia unui discurs de recepție la Academie, Lucian Blaga aducea un elogiu satului românesc, pe care îl considera o prezență vie și nemuritoare.

I-am citat pe acești doi înaintași, nume de referință în cultura noastră, profund cunoscători ai originii spiritualității noastre, pentru a arăta cât de grav este ceea ce s-a întâmplat în ultima jumătate de secol, cu satul și țaranul român care au suferit un proces de degradare, început prin tăierea rădăcinii: a legăturii țaranului cu pământul.

Această dezrădăcinare – care în termeni pretențioși se cheamă uzurparea țaranului din dreptul lui de proprietate – a dus la involuția satului datorată celor trei mari procese de degradare: depopularea, demolarea și stagnarea.

Țaranul, amăgit în 23 martie 1945, când au fost împrăștiate aproximativ 2.000.000 de familii, fără să li se dea însă și mijloace de muncă, a suportat după 4 ani, în martie 1949, începerea campaniei de colectivizare forțată, precum și confiscarea de către stat a fermelor de 50–100 ha, rămase prin lege foștilor proprietari. Menționez că, în 23 martie 1945, proprietatea maximă admisă era de 50 ha, însă se admiseseră și 100 ha pentru fermele individuale model. Stilul moralității țărănești a fost clădit pe respectul profund față de proprietate și pe frica de Dumnezeu. Cine a trăit în satele românești cred că își amintește că nu era mai mare rușine la sat ca furtul. Or, mințit, lipsit de pământ, amăgit de cei în care crezuse, țaranul nu a știut că el era de fapt ținta politici comuniste care dorea să-l transforme din independent social în dependent, manevrabil, lefegiu, lipsit de posibilitatea de a-i prisi, pus în situația de a nu se putea gospodări și chivernisi, învățat să fure – întâi de pe propriul lui pământ adus la CAP, apoi de aiurea.

Industrializarea socialistă a depopulat satele, trimițându-i pe tineri să locuiască la orașe, în cutiile de chibrituri suprapuse numite blocuri, crescând astfel rîndurile clasei muncitoare, care putea fi manevrată social.

Plecarea șvabilor și sașilor în Germania a dus la imagini de sate ciumate, gospodării neanimate care au intrat rapid pe mina neaveniților.

La începutul anilor '80, cu o agresivitate leșită din comun, s-a pus în practică politica de demolare a satelor românești. Țaranul a fost scos din casa lui, fără pământul puțin, așa cum era, unde mai făcea legumicultură, plasat în blocuri de 3–4 etaje, fără apă și canalizare.

Rezultanta acestor acțiuni premeditate a fost stagnarea satului românesc, rămas la același nivel de viață ca acum 50 de ani. În timp ce, în alte țări, satul a înregistrat o profundă transformare, în sensul modernizării vieții, la noi, țaranii nu au avut puterea economică, iar statul i-a desconsiderat, lăsându-i să locuiască fără nici o intenție de a le spori confortul. Cu excepția curentului electric – care și el lipsește din multe localități –, restul satelor sînt foarte puțin modificate în structură și funcție. Lucrul acesta este mai evident în așezările risipite, caracteristice zonelor montane, și în cele răsfrate din zonele collinare, în multe dintre ele neexistînd nici măcar curent electric.

Această frescă sumbră a spațiului rural românesc trebuie completată cu destinul care i-a fost hărăzit țaranului de puterea comunistă și care i-a afectat încrederea în autorități și moralitatea, i-a distorsionat grav sentimentele față de pământ și animal.

„Soluțiile” din presa comunistă

La nici trei luni de la reforma agrară din martie 1945, în iunie 1945, subsecretarul de stat de la Agricultură din Guvernul Groza declară textual: „Guvernul ține cont de realitățile naționale, de specificul lor și ca atare nu are gîndul de a introduce noi modele de exploatare agricolă, verificate ca valoroase în alte părți, dar care nu se pot transpune aïdoma la noi”.

Un an mai tîrziu, în iulie 1946, cu ocazia unui miting electoral organizat la Pitești, Teohari Georgescu, adresîndu-se „țaranului care nu înțelege așa ușor ca muncitorul adevărată față a partidelor istorice”, dezmente „zvonurile privind colectivizarea pămîntului, colhozuri și așa mai departe”. „Comuniștii”, declară Teohari Georgescu, au sprijinit și sprijină în primul rînd plugăria ca să ia în stăpînire pămîntul ce i se cuvine”. Țaranii, cu bunul lor simț ancestral, realizaseră că ceva nu este în ordine. Cum puteai să crezi în seriozitatea comuniștilor cînd, iată, în Scînteia din 14 septembrie 1946, sub titlul „Putem avea mai mult ulei”, se da un răspuns „științific” afirmativ de către Institutul Național de Cercetări Tehnologice, care în urma unor studii „revoluționare” ajunseseră la concluzia că „semințele de pătlăgele roșii, simburii de prune și cei de struguri

1945: Mihai Ralea, Gheorghe Gheorghiu Dej și Petru Groza la congresul Frontului Plugărilor

pot produce cantități impunătoare de uleiuri comestibile”. Lor li se adaugă și jirul „decapsulat și decojit” – care toate pot înlocui uleiul de floarea soarelui.

Reacția PNȚ la reforma agrară

Pe de altă parte, țaranii constată că oamenii care luptaseră pentru drepturile lor sînt asupriți. Astfel, în ziarele din 5 octombrie 1946, sînt consemnate protestele țaranilor din comunele Drăgășani, Măciuca-Slăvești, Horezu și Pietrari din județul Vâlcea față de neacceptarea lui Ion Mihalache pe listele electorale.

Ion Mihalache devenise indezirabil fiindcă înțelesese manevra abilă, pur electorală a împrăștiării făcute nu ca să-i ajute pe țărani, ci doar pentru a-i amăgi. Astfel, s-au expropriat 1.109.000 ha aparținînd proprietarilor cu peste 50 ha/exploatație – din care 825.000 ha s-au distribuit țaranilor – însă 243.000 au fost luate de stat, constituînd embrionul agriculturii de stat – foștele GAS.

Cele circa 2.000.000 de familii împrăștiate nu au primit și subvenții pentru a-și putea munci pămîntul, în timp ce statul comunist a luat totul pentru el. Astfel, în ziarele din 13 decembrie 1946, se arată că sub controlul Ministerului Agriculturii și Domeniilor s-a înființat Regia Autonomă a Exploatațiilor Agricole, Zootehnice, a Industriilor Agricole și Mașinilor, pe scurt, REAZIM. Prin lege este trecută în proprietatea regiei, deci a statului, o avere impresionantă: 266 ferme, adică cca 60.000 ha, 127 centre agricole, adică 4.332 ha, 127.297 ha pămînt arabil, pășuni, 30 de pepiniere (1.000 ha), 343 loturi zootehnice (2.224 ha), 17.000 capete de ani-

male de rasă, 211 centre de mașini agricole (3.135 tractoare, 2.000 batoze, 5.000 semănători), bunuri agricole aflate în proprietatea sau folosința altor ministere.

Or, acest mod bizar de a trata proprietatea nu a scăpat lui Ion Mihalache, care a sesizat imediat că scăderea suprafeței medii exploatare de la 6,1 ha în anul 1930 la 2,65 ha în 1945, precum și lipsa uneltelor nu pot duce la bunăstarea țaranului. Problema fiind de o importanță națională este tratată cu mare seriozitate: în ziua de 23 ianuarie 1947, Centrul de Studii și Documentare al PNȚ a discutat pe larg problema proprietății agrare într-o sesiune prezidată de Ion Mihalache, la care au participat nume ilustre ale vremii, între care: Nicolae Penescu, G. Tașcă, prof. Gheorghe Zane, Ghiță Popp, Pan Halipa, Aurel Dobrescu, avocat N. Pascu, prof. Dimitrie Gerota, avocat V. Melinte, prof. Ion Jovin, prof. Marin Enăchescu, prof. Șerban Cioculescu, dr. Lazăr Iliescu, dr. Lucian Stănculescu, Augustin Vișa și alții.

Sfatul lui Stalin

Împrăștierea temporară pentru numai 4–5 ani a unor familii avuse ca principal scop nu transformarea acestora din proletari în proprietari, ci cîștigarea voturilor lor. Acești noi împrăștiari, la care nu se formase în suficientă măsură legătura cu pămîntul, vor fi primii care se vor înscrie, după 1949, în gospodăriile colective, forțați și de activiști: „noi v-am dat pămîntul, noi vă cerem să veniți cu el la colectiv”.

După reforma agrară din 1945 a urmat un lung cortegiu de hotăriri ale CC al PMR, decrete, HCM, prin care, practic, s-a desființat proprietatea privată, decimîndu-se clasa țărănească, mai cu seamă gospodării de frunte ai satelor românești, fiind înfrîntă cu sălbăticie puternica rezistență anticomunistă a țaranilor români din Arad, Argeș, Bacău, Bihor, Brașov, Dolj, Galați, Gorj, Ialomița, Muscel, Teleorman, Vâlcea, Vrancea și din Munții Banatului. Forța represivă și lipsa speranței vor produce o dramă fără precedent: degradarea materială și umană a țărănimii române.

Petru Groza, tipul oportunistului de care s-au slujit și care i-a slujit pe comuniști, spunea într-o întâlnire electorală cu țaranii: „Noi n-am căutat la ceea ce ne-au spus unii, indeosebi Maniu: «Rău faci, domnule Groza că mergi cu comuniștii pentru că, în clipa cînd partidul comunist va avea cuvînt în această țară, va lua țaranilor chiar și păpușoii!». Iată ce povestește însuși Petru Groza despre întâlnirea avută la Moscova cu Stalin, la sfîrșitul anului 1944: „Am avut o întrevvedere cu generalissimul Stalin între patru ochi, fără tilmaci. Conversația s-a purtat în limba germană. Am vorbit despre experiența sovietică în agricultură. Cunoștea și înțelegea perfect evoluția plugărimii române. M-a sfătuit să rămîn la proprietatea individuală. Să ne ferim de a forța evoluția muncii în agricultură. Dar să întărim această proprietate țărănească individuală și să înlocuim munca brută a plugarului prin mașinism. Mi-a recomandat să înființăm ferme model, economii model, de la care țaranii să se inspire în organizarea muncii, selecționarea seminței și întreaga evoluție a unei agriculturi sistematice. Paralel să înființăm centre de mașini agricole, cât mai numeroase și cât mai bine utilizate”.

Elementul fundamental care l-a făcut pe Stalin să-i dea aceste sfaturi lui Groza este interesul economic pe care îl aveau Sovietele față de performanțele agriculturii țărănești din România. La data discuției dintre Stalin și Petru Groza, România avea o imensă datorie de război față de Rusia sovietică.

distrugerea satului românesc și lupta cu țăranul

Stalin, cunoscând slabul randament al agriculturii colhoznic sovietice, i-a cerut lui Groza o agricultură performantă și aceasta nu putea fi obținută decât prin întărirea proprietății țărănești individuale.

„Am fost acasă la profesorul Tițin, pe care ațitia din savanții neștri superficiali îl consideră un țăran, dar la acest țăran am văzut griu altoit pe pir, mazăre în copac și pătlăgele roșii crescute în copaci”, spune Petru Groza.

Deci, contrar pină și sfaturilor lui Stalin, plenara CC al PMR din 3-5 martie 1949, hotărâste, iar Decretul 133 din aprilie 1949 fixează cadrul juridic pentru colectivizarea agriculturii.

Inamicul numărul unu – chiaburul

Prin anii cincizeci era expusă peste tot, la sate, o lozincă: „Nu știi? Te învățăm! Nu poți? Te ajutăm! Nu vrei? Te obligăm!”. Cum, prin ultimul ei termen, lozincă dezvăluie natura politicii față de țăranime, ea a fost repede retrasă și înlocuită cu tradiționala lozincă a lui Stalin: „Ne sprijinim pe țăranimea săracă, în alianță cu țăranimea mijlocă, împotriva chiaburimii”.

Procesul de colectivizare a însemnat un lung șir de represii materiale, de molestări fizice și psihice asupra țăranilor, care nu s-au putut ajuta decât la nivelul comunitar, fără nici o putință de coagulare regională sau națională a rezistenței la desproprietărire.

Prima acțiune comunistă îndreptată asupra țăranului l-a avut ca țintă pe țăranul înstărit, denumit de comuniști *chiabur*, pentru care s-a creat sistemul cotelor obligatorii. Sistemul cerea aproape întotdeauna cote mai mari decât cele posibile. Muzeul Țăranului Român a editat în 1997 o broșură intitulată *Boul roșu* în care 19 țărani din diverse locuri ale țării își povestesc chinurile. Citez: „După foamea din 1947, spune un țăran, a venit Boul roșu, care țea cerut să-ți dai pământul și să te bagi slugă”.

„Așa era politica comunistă, ca să nu mai deie voie oamenilor să fie proprietari”.

„Țăranul primea o carte «obișnuită de predare» cu antetul scris «Partidul Muncitoresc Român». În această carte completată la sfatul popular erau trecute cotele, cantitățile lor pe care erai împins să le predai. Când nu aveai nici o oaie și erai trecut cu 30 de oi. Când aveai un hectar de pământ și erai trecut cu două. Când nu aveai picior de vită și erai împins să dai cote de carne de vită, cote de carne de porc. Și de nu aveai, dai bani”.

„Ne-au luat tot, și vaca. O pus la noi paznic să vadă dacă oarele au urme de lapte, dacă în ziua aceea am mâncat lapte”.

„Mi-a fixat cota de lapte la 2.000 l pe 1952. Și o anunț pe mama în februarie: mîne seară să predai laptele. Eram imediat după reforma monetară și nu aveam nici un ban. Mama și cu surorile ei și cu niște fini au umblat prin toate cătunele și au adunat lapte și telemea și caș, cașcaval și unt, și pînă a doua zi seara a predat cota de lapte. Ei, gîndindu-se că în 24 h nu va putea strînge laptele, i-au și făcut proces de sabotaj, pentru care a trebuit să se judece la Cîmpulung”.

Țăranii se răscoală

Reacția țăranilor a fost, în unele locuri, extrem de violentă, răscolindu-se zone întregi. Astfel, în 29 iulie 1949, izbucnește răscoala din județul Bihor care cuprinde repede 16 sate. Înarmați cu furci, topoare, sape, țăranii devastează primăriile, incendiază procesele verbale de impunere a cotelor și steagurile roșii ale PMR, scandînd „afară cu comuniștii”, „nici un bob de griu nu va ieși din comună”. La 1 august 1949, satele răscolite sînt ocupate de trupele de miliție și securitate, sînt executați imediat 16 țărani și sînt deportate 246 persoane, avînd vîrste între o lună și 72 de ani.

O altă răscoală de amploare a avut loc între 5-12 iulie 1950, în nordul județului Vlașca, în 14 comune, cînd bărbații, femeile și copii înarmați cu furci, topoare și ciomege au devastat sediile comitetelor provizorii, au distrus tablourile secretariatului PMR și au ars procesele verbale de impunere a cotelor. Au fost executați 10 țărani și reținute 285 persoane, 64 au fost trimiși la canal și 211 deportați în Bărăgan.

Deci, a doua cruntă lovitură dată țăranilor a fost deportarea și inscenarea de procese urmate de închisoare.

Răspunsul regimului: represiune și colectivizare

În casele și gospodăriile celor deportați sau închiși s-au instalat noii potențați ai regimului: venetici, slugi, sărântoci, oameni fără căpății, țigani care se puseseră în slujba comuniștilor. Închisorile s-au umplut cu țărani pedepsiți între 5-20 ani, utilizînd prevederile Codului Penal art. 209, pct. 2, lit. „a”, fiind acuzați de acțiuni dușmănoase privind transformarea socialistă a agriculturii.

În sate, bătaia era la ordinea zilei, iar șantajul era arma principală: „dacă nu faci ca noi, îți dăm copilul afară de la școală sau de la facultate”.

În mod ipocrit, plenara CC al PMR din 30 ianuarie 1951 emite o circulară prin care avertizează că

Tip de manifestație prin care comuniștii instalau „democrația” populară ce avea să ruineze țara

„orice presiune economică sau administrativă față de țăranii muncitori pentru a-i determina să intre în GAC va fi sancționată cu severitate”, iar în 12 martie 1951 apar directivele CC al PMR care dezvăluiau excesele comise în timpul colectivizării.

Cum au fost respectate aceste directive ne spune Gheorghiu-Dej, care la Plenara CC al PMR din 30 noiembrie 1961 admite că, „în numele luptei împotriva chiaburilor, peste 80.000 de țărani – în majoritatea lor țăranii muncitori –, au fost trimiși în judecată, și peste 30.000 judecați în procese publice”, abuzuri pe care le atribuie Anei Pauker și lui Teohari Georgescu.

Dej trece însă total sub tăcere că în anii premergători terminării colectivizării avuseseră loc noi acte bestiale împotriva țăranilor, dintre care aş aminti doar represiunea din decembrie 1960 din satul Vadul Roșu, comuna Vultur, jud. Vrancea, condusă direct de Nicolae Ceaușescu și soldată cu 8 morți și numeroși răniți.

În acest fel, cu concursul forțelor de represiune și, în cele mai multe cazuri prin constrîngere, timp de 13 ani, din 1949 pînă în 1962, s-a colectivizat aproape întreaga agricultură românească, iar obiectivul politicii agricole de distrugere a independenței țăranului a fost atins. Toate hotărârile aveau ca țintă clară abolirea dreptului de proprietate al țăranului.

Colectivizarea a distrus agricultura

Rezultatele dezrădăcinării țăranului de pământ și de vitele lui au fost dezastruoase, chiar dacă cifrele recoltelor prezentate de propaganda comunistă erau prezentate în mod triumfalist.

Astfel, teza comunistă după care România este o țară cerealiară importantă și o mare exportatoare de cereale este falsă. În toată perioada comunistă, România, numai într-un singur an a exportat peste un milion de tone de cereale – în anul 1980 – în timp ce, în perioada interbelică, România era cel de-al doilea exportator de cereale din Europa. Nu a existat nici un an, în perioada 1910-1940, în care România să fi avut export de cereale sub 1 milion de tone, dar au fost și ani cu 3 milioane tone cereale exportate.

A fi țăran înseamnă un complex de meserii reunite în una și aceeași persoană: agricultorul, care știe atât meserii de execuție: arat, semănat, tratarea pământului, îngrijirea animalelor, cit și abilități de

negustorie. Dar această policalificare nu se poate realiza decât motivat, înăuntrul gospodăriei, în ferma personală.

Același lucru s-a întîmplat și cu meseriașii satelor. Meseriile se transmiteau din tată în fiu, pe baza cerinței comunitare. Restrîngerea activității economice de tip agricol privat a dus treptat la dispariția meseriașilor, deci, la curmarea tradiției. Acesta este un handicap care se va reface greu.

Istoria se repetă după '89

Din păcate, istoria de după 1989 o repetă pe cea de după 1945, dovedind încă o dată că făptașii aparțin aceleiași doctrine comuniste. Puterea instalată după 1989 nu a exprimat niciodată clar că prin-

Dr. Petru Groza

cipalul obiectiv în agricultură este revenirea la proprietatea funciară privată, la ferma și exploatarea privat-familială.

În continuare s-a făcut apologia fostelor IAS-uri devenite SC, dar controlate tot de foștii incapabili, deveniți mari profitori, pe motiv că statul trebuie să asigure „securitatea și siguranța alimentară” a populației de la orașe.

Statul deține în proprietate, la finele anului 1993, suprafața agricolă de 1.842.000 ha (12% din suprafața agricolă totală), din care 1.466.000 ha teren arabil (16% din suprafața arabilă a țării), acesta fiind pământul de cea mai bună calitate pe care îl are România. Este interesant de știut că suprafața agricolă a societăților comerciale cu capital majoritar de stat din România este aproximativ egală cu suprafața agricolă a Olandei. Dar, la aceeași suprafață agricolă utilă. Olanda crește de 16 ori mai multe bovine, de 3,6 ori mai mulți porci, de 18,5 ori mai mulți pui de carne, de 5,3 ori mai multe găini ouătoare.

Întraga mea pledoarie este în favoarea reasezării țăranului-fermier printre prioritățile politice ale statului. Nutrec speranța că noile legementări legislative la *Legea fondului funciar*, precum și aportul tuturor celor care se consideră responsabili de soarta țării vor reface exploatarea agricolă privat-familială ca pe o cheie de boltă a renașterii României.

N. red.: textul de mai sus a fost prezentat de Nicolae Constantinescu cu prilejul lansării nr. 21 și 22 din revista Memoria. Subtitlurile aparțin redacției.

DIN SUMARELE VIITOARE 22

- Supliment gratuit pe tema *Către o societate pentru toți – persoana cu handicap într-o societate deschisă*
- Interviu cu Bogdan Hossu, președintele sindicatului Cartel Alfa; Ioan Bruckner, ministrul Sănătății
- Masă rotundă la GDS: Liberalismul interbelic și liberalismul post-revoluționar
- Legea răspunderii ministeriale – anchetă
- Lansare de carte: Luptătorii din munți. Toma Arnautoiu. Grupul de la Nucșoara. Documente ale anchetei, procesului, detenției
- Istoria românilor sau Istoria României? – anchetă
- România – o țară de imigrație? – anchetă

Lungul drum al zilei către noapte

de Eugène O'Neill, regia Alexandru Dabija

Contemporan cu Freud și Jung, O'Neill și-a asigurat perenitatea prin capacitatea de a metamorfoza suferința intimă în experiență originală, universală și impersonală. De aceea s-a spus că nu a făcut decît să psihanalizeze conflictele teatrului antic, cînd de fapt el a polemicat cu legendele atrizilor, cărora le-a opus un mit în disoluție, cel al familiei americane. *Lungul drum al zilei către noapte* stă mătură a modului în care O'Neill a înțeles să contribuie la renașterea tragediei, racordînd la contemporaneitate tradiția Renașterii americane legată de concepția puritană a sentimentului de vinovăție și ispășire. Ritualul creștin al „spălării păcatelor” împlinindu-se prin însuși actul teatral al plonjării în abisul sufletului uman, asemeni unui gest colectiv de introspecție.

Astfel pare a fi conceput și spectacolul lui Alexandru Dabija, regizorul dovedindu-se fidel crezului său potrivit căruia „Teatrul reprezintă șansa de a salva ceea ce-i mai bun în structura intimă a omului”. Echipa e limpede că a lucrat într-o deplină armonie, urmărind respectarea literii și spiritului acestui text autobiografic, dedicat de autor soției sale, acțrița Carlotta Monterey O'Neill, o piesă-ecou al unei „vechi dureri, scrisă cu lacrimi și sine, cu adînc milă și înțelegere și cu dorința de iertare pentru toți (...) oamenilor hăituiți”. Hăituiți de propria soartă ai cărei prizonieri sintem și de care încercăm fiecare să ne eliberăm în felul nostru.

Ca spectator, ai mereu senzația că privești nu în oglinda scenei, ci a propriului eu în care se reflectă, cu deformările de rigoare, o experiență familială proprie. Efectul este declanșat aproape subliminal încă din momentul cînd deschizi programul de sală

(grafică și tehnoredactarea, ca și scenografia spectacolului, Irina Solomon și Dragoș Buhagiar) asemeni unei suite de instanțee de familie distorsionate în albastrul lichid al amintirilor personale difuze. Un fond de sensibilitate comun asupra căruia artiștii s-au aplecat cu pietate.

Valeria Seciu și Ștefan Sileanu, în *Lungul drum al zilei către noapte*

În absența cortinei, publicul e obligat mai întîi să se familiarizeze, nu fără oarecare nedumerire, cu un decor surprinzător de realist. Posibil rapel la perioada naturalistă de început pentru cariera lui O'Neill care a cochetat și cu simbolismul, și cu expresionismul, cunoscînd fluctuațiile gloriei: prețuire (3 Pulitzer și 1 Nobel) – depreciere – consacrare postumă. Implicit, actualitatea probată de orice nouă

montare care – asemeni acestuia – se constituie într-o adevărată revelație (chiar și pentru cel ce mai păstrează vie icona reprezentății de la Teatrul Bulandra datorată lui Liviu Ciulei). În acest sens eclerajul funcționează admirabil, însuflînd vitalitate acțiunii care se scurge cînd lent, cînd precipitat, precum fluidul unui suflet bolnav ținut sub observație într-un uriaș acvariu. Imagine globală conștientizată abia la final. Pentru că totul începe într-o senin-țeptoasă dimineață de august (așa cum ambele indicații de regie recomandă la montarea acestei piese, respectînd canonul unității de timp, loc și acțiune). În mai puțin de 24 de ore, urmează să se producă dezagregarea definitivă a unui nucleu familial erodată de culpabilități reale sau imagine, de vechi tare depotri-

vanele ochilor și-l face demn de compasiune, dar și de respect anticipat pentru forța ce urmează să o acumuleze eroul ca să-și poată înfăptui destînlul real. Fratele mai mare, aflat la vîrsta christică de 33 de ani, este deja scufundat în ratare, de unde sarcasmul permanent și aerul vag mefistofelic. Ștefan Nistor izbutește să-l „umanizeze” pe Jeremy jr. printr-o serioasă doză de ironie care-i diluează cinismul, făcîndu-l suportabil. Evident, în limitele alcoolismului, vicul moștenit de la tatăl său. Acest *pater familiae* de pe Noul continent are atributele atîtor altor părinți din oricare punct de pe glob: o masculinitate orgolioasă și tandră indiferentă, simțul practic de irlandez degenerînd într-o incriminantă meschinărie care-l individualizează pe acest actor cabotin, marcat pentru totdeauna de rolul său de succes, Conte de Monte Cristo. Ștefan Sileanu se înfățișează temeinic instalat în personaj, căruia îi modulează cu mare atenție prestația impozantă pentru a nu umbri nici o clipă jocul partenerii sale, Valeria Seciu. Într-o evoluție fascinantă (chiar cînd în scenă mai există cu un surplus de emoție și Andrea Măcelaru, fata în casă), protagonistă pare a intrupa simultan toate virtualele ipostaze ale feminității, de la fecioară la soție și de la amantă la văduvă, inchipuind un alt straniu interludiu al unei existențe irosite în chinurile unor aspirații deșarte, cu deziluzii fatale și drame insurmontabile. Totul resimțit acut în cutia de rezonanță a unei hipersensibilități exacerbate de morfinomanie. Apropriindu-și personajul cu un fel de voluptate dureroasă, acțrița își trăiește rolul la o intensitate aproape ireală. Avînd în vedere că O'Neill a proiectat în opera sa simbolul Mamei ca pe o entitate dumnezeiască, în consonanță cu laitmotivul gleei și mării, ale apei. Sol al fecundității, dar și mediu al disoluției interioare. În pragul prăbușirii definitive, eroina irumpe în scenă îmbrăcată în rochia de mireasă a unei tineretei căreia ea i se abandonează. Odată cu întregă casă, pradă ploii ce-și sîroiește preții, podelele. O sugerare frisonantă a evaziunii imposibile – și totuși oricînd posibilă – în straturile freatiche ale subconștientului.

IRINA COROIU

„BUCUREȘTI-BUDAPEȘTA 2000” între 27 martie și 3 aprilie 1998 va avea loc la Budapeșta SĂPTĂMÎNA CULTURII ROMÂNE

24 martie

Conferință de presă a ministrilor Culturii din cele două țări

27 martie

DESCHIDERA MANIFESTĂRIILOR
Vechiul București – vernisajul expoziției de fotografie.
NOBILIMEA ROMÂNĂ DIN TRANSILVANIA – lansarea volumului la *Librăria Litea*

28 martie

Concertul FILARMONICII „GEORGE ENESCU” BUCUREȘTI
George Enescu: Rapsodia I

Bartók Béla: Concertul pentru vioară II
Prokofiev: *Romeo și Julieta*, *Suita I și II*
Dirijor: Cristian Mandea
Solistă: Silvia Marcovici – vioară

29 martie

TEATRUL „ANTON PANN” – RĂMNICU VILCEA

Giovanni Boccaccio: *Decameron 650*

Regia: Silviu Purcărete

30 martie

TEATRUL DE BALET „OLEG DANOVSKI” – CONSTANȚA

George Enescu: Rapsodia I
Ludvig Mincus: *Don Quijote*
Rimski-Korsakov: *Sheherzada*
Coregrafia: Oleg Danovski și Marius Petipa

31 martie

„Domnișoara Pogány” – concert etno-jazz.

31 martie

ANCA PARGHEL – recital de jazz (pian, vocal)

1 aprilie

CORUL MADRIGAL
Piese corale renascentiste și bizantine
Dirijor: Marin Constantin

1-2 aprilie

TEATRUL NAȚIONAL „I.L. CARAGIALE” –

BUCUREȘTI

„Toujours l'Amour” – seară de pantomină
Interpretați: Dan Puric și Carmen Ungureanu
Coregrafia: Malou Josif și Sandu Feyrer

2 aprilie

TEATRUL DE PĂPUȘI ȘI MARIONETE
„TÂNDĂRICĂ”
W.A. Mozart: *Bastien și Bastienne*
Regia: Ion Caramitru

4 aprilie

TEATRUL „L.S. BULANDRA”
Vlad Zograf: Petru
Regia: Cătălina Buzoianu

29 martie - 2 aprilie SĂPTĂMÎNA FILMULUI ROMÂNESC:

De ce bat clopotele Mitică?
regizor Lucian Pintilie
Privește înainte cu minie
regizor Nicolae Mărginean
Senatorul melcilor,
regizor Mircea Daneliuc
Craii de Curtea Veche
regizor Mircea Veroiu
Eu sint Adam
regizor Dan Pița

Masă rotundă la Institutul Francez

În cadrul săptămîinii francofoniei, Institutul Francez din București, bd. Dacia nr.77, tel.210.02.24., organizează joi 19 martie, ora 14.00, la Sala Elvire Popesco, masa rotundă „1848-1998: 150 de ani de la Revoluția română”.
Participă Dan Berindei, Paul Cornea, Andrei Cornea, Adrian Niculescu, Răzvan Theodorescu, Victor Neumann, Ioana Brătianu, Georgeta Filitti.

SEXGATE CLINTON-MONICA ȘI TUNETUL DEȘERTULUI de Stanley A. Oncase și Michael Beaonn	CARTE POSTALĂ Post răspuns Nu timbrați	<p>• <i>Relatarea din interior a scandalului care zguduie America.</i></p> <p>• <i>Personaje, evenimente, intrigi amorose, descrise pas cu pas.</i></p> <p>• <i>Singura carte din care puteți să înțelegeți ce s-a întâmplat de fapt.</i></p> <p>Intrați în culisele Casei Albe: o campanie politică murdară sau un președinte american ahtiat după sex?</p>		
			278 pag.	19.500 lei
			Doresc să primesc această carte, cu plata ramburs, la adresa indicată mai jos:	Destinatar: Editura ANTEP O.P. 22 C.P. 285 Sector 1, București Tel: 01-6175332
Expeditor: Numele Orăș (Localitate) Strada nr. Bl. Sc. Et. Ap. Județ (sector) cod Tel.				

DAN PERJOVSCHI

Cum (ne) expunem

Expozițiile de artă românească contemporană în străinătate suferă în general de excese cantitative și de erori de adecvare. *Moștenirea grea* a esteticii unui sistem totalitar ne face să confundăm elogiul cantitativ cu cel calitativ. *Ce frumoasă e Casa Poporului! Uite ce mare e!* Se expune ceea ce place în România fără un concept precis. Nici oferta artistică, nici logistica financiară nu justifică participanți numeroși și lucrări-pădure. Am senzația că selecțiile se bazează pe frica de selecție, ba chiar justifică din plecare eșecul (n-avem bani, aoleu! nu intră în camion, asigurările sînt prea mari etc.). În ultimul timp se expune măcar, în locuri prestigioase...

Bucharest nach '89 la Muzeul Ludwig, Aachen. Expoziția concepută în e-prubetă, miza în opinia curatorilor germani pe coerența unei presupuse tradiții: clopote, altare, biserică, cruci, troițe (în contrapunct cu video-instalațiile și fotografiile propuse de curatorul român). Rezultatul s-a dovedit timid, odată expus în același spațiu cu Duane Hanson, Jenny Holzer sau Jeff Koons. Expoziția aluneca în folcloric și chiar ceea ce se revendica a fi „romănesc” avea pandant internațional mai puternic (pe lângă uriașa masă cit-tot-spațiu la Magdalenei Jeletova – lemn masiv ars la suprafață, metaforă evidentă a zonei dictatoriale –, sculpturile românești păreau niște pitici estetizați). Poate, luate în parte, multe din piesele expuse ar fi rezistat analizei teoretice. Lipsese însă ideea principală. Ce avem noi de spus lumii? Depășește propunerea noastră interesul regional?

Ad-hoc, Muzeul Ludwig, Budapesta sau două expoziții într-una singură. Oferta curatorului român (puțin adecvată tipului respectiv de muzeu) a făcut loc cererii curatorului maghiar și-a rezultat o expunere pe două etaje, pictura la unu și instalațiile la doi. Din fericire, compromisul conceptelor a funcționat cât de cât, iar tensiunea internă a dat ceva dinamism întregii expuneri. Reproșul major ar fi atmosfera de „lucrări ușor transportabile cu trenul”. Deși lucrurile în această expoziție erau mai clare, plutea un aer de *déjà vu*. Nu trebuie uitat (cum publicul muzeului n-a uitat) că grupul Neue Slowenische Kunst crease tot aici, cu un an înainte, o instalație gigantică care folosea în expunere însăși colecția de artă a muzeului, deconstruită și recontextualizată. O lucrare despre problemele de comunicare ale artei contemporane care conținea ea, muzeul...

Figurative Art, Muzeul Cobra, Amsterdam

Cînd, la șase dimineața, pășeam pe covorul roșu spre avionul prezidențial, habar n-aveam cum o să se termine aventura. Bugetul Ministerului Culturii se epuizase cu plata asigurărilor și a transportului lucrărilor, așa că noi, artiștii, am fost admiși în extremis în delegația oficială.

Totul decurgea ca de obicei. Nu era clar dacă vom fi așteptați (n-am fost) și, culmea, avionul ateriza la Haga, iar expoziția era la Amsterdam. Pentru că se intrase în criză de timp, iar pașapoartele le luase SPP-ul, am fost virțiți în microbuzele presei și ne-am trezit în curtea Palatului Regal pentru primirea oficială. Nefind nici miniștri, nici de la presă, am așteptat cu soferii olandezi preț de câteva țigări (timp în care le-am povestit isprăvi de la alte expoziții, cărat în spate lazi cu lucrări, ratări de vernisaje etc. – lucruri optimiste).

De remarcat că, deși povestea cu „soarele aparate” aparținea altui președinte, acum, în Olanda, după zile de furtună și ploaie, exact la ceremonie, cerul s-a înseninat. Semn bun.

Am ajuns la Ambasada (cochetă) unde, pînă am băut cafelele presei (care-a tulit-o să-și rezolve hotelul), ne-am trezit cu un microbuz al Muzeului Cobra și cu Dorana Coșoveanu, curatoarea expoziției. Puteam răsufla ușurați. De acum încolo lucrurile au mers unse. Drumul, cazarea (într-un hotel nas în nas cu muzelele Van Gogh și Stedelijk), sala de expoziție, cina, diurna și mai ales propria noastră expoziție. Eram cinci, plus *Sărutul* lui Brâncuși și *Himerele* lui Paciurea. Deasupra noastră, Cobra. Mișcarea Cobra (Copenhaga, Bruxelles, Amsterdam) s-a născut ca reacție a tradiționalismului burgez al anilor '50. Artiștii din grupare au impus atunci un altfel de expresivitate plastică. Dar avangarda s-a clasicizat. Cees List, directorul muzeului, îmi spunea că întreaga colecție este în turneu în câteva mari orașe din lume, iar prestigioasa Bienală de la Sao Paolo va dedica o secțiune întreagă Cobrei. Ce vedeam noi la etaj erau colecțiile particulare solicitate să ocupe locul gol.

Cînd reportera Antenei 1 m-a întrebat cum mă simt că expun cu Brâncuși („bunicul” Brâncuși este încă tare, *Sărutul* este o formă compactă dintre ceva care vine de dincolo de timp și ceva mereu prezent), i-am spus că la fel cum mă simt expunînd împreună cu Appel, Constant sau Corneille.

Meritul curatorilor este că nu au dorit să epuizeze toată arta figurativă

românească. S-a ținut cont de spațiu, de profilul muzeului (pictură-sculptură), de orizontul de așteptare al publicului și de marketingul expoziției. Puțini artiști, puține lucrări. Brâncuși. Catalogul acoperă prin atotcuprinzătorul text semnat Sorin Alexandrescu toate nevoile de informație istorică, interpretativă și conceptuală legate de expoziție și de locul de unde ea provine.

Ion Stendl (nuduri melancolice risipite de mișcare), Ștefan Călția (suprarealismul-citat sau fantasticul ca teatru), Titi Ceară (aproape caii-aproape oamenii), Aurel Vlad (televizorul de lemn și telespectatorii la fel) și ultimul pe listă subsemnatul, expunînd oarecum revista „22”. Adică comentariile vizuale la situații politice sau sociale luate pe oaste.

La vernisaj, dintr-o dată presa a început să ne bage în seamă. Domnul Caramitru felicitîndu-ne, ne prezintă publicului. Deși obosea, după un program istovitor, delegația românească s-a înviorat (mai puțin președintele, care arata proaspăt tot timpul). Muzeul este impecabil. Multă lume bună. Cel mai iubit dintre ambasadori, Coen Stork. Expoziția nu arată rău și, vorba directorului *Cronicii Române*, „de emoție mi s-a făcut pielea de găină”. Sorin Alexandrescu (profesor la Universitatea Amsterdam) este exuberant, niciodată n-a arătat România atît de bine în Olanda.

Dar cel mai frumos omagiu ni l-a făcut ministrul de Externe, Andrei Pleșu cînd, salutîndu-ne de după cordonul de despărțea zona oficială, ne-a spus: *Vreau la voi!*

Reciștiștigăm starea de normalitate. Adică cineva (Dorana Coșoveanu, Cees List) să-și asume selecția, selecția să aibă o idee, locul expoziției să fie important, numărul artiștilor și al lucrărilor să fie rezonabil, catalogul să apară la timp și să fie un instrument teoretic, expoziția să profite de conjunctura mediatică (politică). Marketingul expoziției să se sprijine pe „nume” de rezonanță (Brâncuși) ori pe piese de succes la public (pseudosancuarul TV al lui Vlad). Lucruri normale.

Regretul meu este că, poate, fără contextul politic (vizită prezidențială), expoziția n-ar fi existat (mai ales efortul financiar). De altfel, expoziția era, la fel de „pozitivă” ca și vizita președintelui (un președinte cu o imagine bună atît în România, cît și în străinătate) adunînd la un loc artiști puțin controversați și lucrări fără prea mare risc. Personal cred că era prea „clasică” și că din selecție a lipsit zona mai agresivă a artelor (*performance*) care are acum în România un mai mare dinamism. Mai cred că propunerea conceptuală era defensivă, voit prea generală, fără inedit.

Dar asta ar fi alt muzeu și altă expoziție.

Trecerea în Revistă

A (re)apărut, după o pauză de 5 ani, unica revistă de artă contemporană din România (editori: fundațiile Artexpo și CSAC). Primul număr recuperează activitatea artistică românească din '97, de la Bienala de la Veneția la „Complexul Muzeal” de la Arad. Cu un sumar dens, color și colorat, *Artelier* este un digest de expoziții, texte, artiști și critici. Începutul este promițător, dar rămîne de văzut ce tendință va avea o publicație declarată fără tendințe.

Ghid

După Bienala de artă Seles'art '97, care confruntă 15 artiști francezi și 15 est-europeni, programul Apollonia al Fondului Regional de Artă Contemporană Alsacia continuă cu publicarea primului *Ghid* al artiștilor contemporani din Europa Centrală și de Est. Un excelent instrument de lucru pentru specialiști și nu numai, ghidul umple un gol informațional (pe care Estul ar fi trebuit să-l sesizeze mai devreme) listînd adresele artiștilor, criticilor, galeriilor și publicațiilor de artă din zonă. (D. P.)

VizArt

GHID PRACTIC DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ PENTRU DOMENIUL ARTELOR VIZUALE

Proprietate intelectuală

Tot ce poate interesa un artist în domeniul dreptului de autor, impozite, remunerații, protecție socială, contracte, taxe, reduceri, dreptul de cesiune sau de suită și foarte multe altele se găsesc în excelentul *Ghid practic* editat de Dominus Art.

Publicația, finanțată de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, este o parte a proiectului VizArt, un efort colectiv al uniunilor de creație și ONG-urilor din zona culturală.

Legile sînt explicate pe înțelesul tuturor cu trimitere exactă la articole, ordonanțe etc.

Ba chiar se oferă soluții și recomandări.

Ghidul compensează, prin pragmatism și exactitate, vestita ineficiență practică din lumea artiștilor plastici.

HUMANITĂS

Cartea care dăinuie

FOARTE CURÎND ÎN LIBRĂRII

Prima imagine de sinteză a învățămîntului superior românesc

Ghidul viitorului student
sub sigla Humanitas Practic

O carte esențială pentru orientarea absolvenților de liceu

Reforma învățămîntului superior: interviu cu ministrul Andrei Marga • Facultăți, specializări & perspective de carieră • Coordonații universităților de stat & particulare din toată țara

LANSARE: Cum să ascultăm muzica
de George Bălan (coordonator)
miercuri 18 martie ora 17
la magazinul Muzica din București (Calea Victoriei)
prezintă dinjorul Horia Andreescu

